

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Facultatea de Drept
Departamentul Drept Public

Rodica Nichita

dr. în drept, lect.univ.

PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI

Caiet pentru seminare

*Aprobat de Comisia de Calității al USM
proces-verbal nr.7 din 02 iulie 2026*

Chișinău, 2026

CZU 342.7(076.6)
N 5

***Recomandat de Departamentul Drept Public
proces-verbal nr. 9 10.06.2026
și de Consiliul Facultății de Drept a USM
proces-verbal nr. 10 de la 24.06.2026***

Recenzenți:

***Silvia GORIUC, dr. în drept, conf. univ.,
Victor ZAHARIA, dr. în drept, conf. univ.***

Autor:

Rodica Nichita, dr. în drept, lect. univ.

**DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Nichita, Rodica.

Protecția juridică a drepturilor omului: Caiet pentru seminare / Rodica Nichita;
Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Public.
– Chișinău: Editura USM, 2026. – 141 p.: tab.

Ref. bibliogr.: p. 134-140 (106 tit.). – 20 ex.

ISBN 978-9975-77-568-7.

Text : nemediat.

342.7(076.6)

N 5

PRELIMINARII

Respectarea și protecția drepturilor omului constituie una dintre valorile fundamentale ale statului de drept și reprezintă criteriul esențial prin care este apreciat nivelul de dezvoltare democratică al unei societăți. Drepturile și libertățile fundamentale exprimă demnitatea inerentă fiecărei persoane și oferă cadrul necesar pentru afirmarea personalității umane, participarea la viața socială și exercitarea responsabilă a libertăților individuale.

Transformările politice, economice și sociale produse în ultimele decenii au evidențiat necesitatea consolidării mecanismelor juridice de garantare a drepturilor omului atât la nivel național, cât și internațional. În acest proces, Republica Moldova și-a asumat angajamente importante prin aderarea la principalele instrumente internaționale în domeniul drepturilor omului și prin dezvoltarea unui cadru normativ orientat spre respectarea standardelor europene și universale de protecție a persoanei.

Disciplina „Protecția juridică a drepturilor omului” ocupă un loc distinct în formarea profesională a viitorilor juriști, deoarece oferă cunoștințe privind fundamentarea teoretică a drepturilor omului, principiile aplicabile acestora, mecanismele jurisdicționale și extrajurisdicționale de protecție, precum și modalitățile practice de valorificare și apărare a drepturilor și libertăților fundamentale. Studiarea acestei discipline contribuie la dezvoltarea gândirii juridice critice, a spiritului civic și a capacității de analiză a fenomenelor juridice contemporane prin prisma valorilor democratice și a respectului față de persoana umană.

Prezentul Caiet pentru seminare a fost elaborat în conformitate cu curriculumul disciplinei și urmărește facilitarea procesului de învățare prin activități aplicative, exerciții de analiză juridică, studii de caz, spețe, întrebări de reflecție și sarcini de cercetare.

Structura lucrării corespunde tematicii prevăzute în curriculum și acoperă aspectele esențiale referitoare la evoluția conceptelor politico-juridice privind drepturile omului, principiile fundamentale ale protecției juridice, drepturile și libertățile consacrate de Constituția Republicii Moldova, mecanismele naționale de protecție, instituția Avocatului Poporului, rolul instituțiilor publice și al societății civile, principiul transparenței, protecția grupurilor vulnerabile și statutul juridic al persoanelor intern strămutate.

Scopul Caietului pentru seminare este de a sprijini studenții în aprofundarea cunoștințelor teoretice și în formarea competențelor necesare identificării, interpretării și aplicării normelor juridice din domeniul drepturilor omului. Prin activitățile

propușe se urmărește dezvoltarea capacității de argumentare juridică, de soluționare a situațiilor practice și de utilizare eficientă a mecanismelor de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale.

Înțelegerea drepturilor omului nu se limitează la cunoașterea normelor juridice, ci presupune asumarea unor valori precum libertatea, egalitatea, toleranța, solidaritatea și respectul pentru demnitatea umană. Din această perspectivă, formarea unei culturi autentice a drepturilor omului reprezintă o condiție indispensabilă pentru consolidarea statului de drept și pentru dezvoltarea unei societăți democratice bazate pe respectarea valorilor constituționale și a standardelor internaționale în materie.

Prezentul Caiet pentru seminare la Disciplina „Protecția juridică a drepturilor omului” este destinat studenților anului II zi și III f/r., ciclul I Licență, specialitatea Drept. Acesta conține informații cu referire la unitățile de conținut, abilitățile și rezultatele învățării, precum și lista bibliografiei la fiecare temă. În scopul facilitării procesului de învățare, studenților le sunt puse la dispoziție diverse categorii de teste.

Teme și sarcini pentru seminare:

TEMA 1. EVOLUȚIA CONCEPTELOR POLITICO-JURIDICE PRIVIND DREPTURILE OMULUI

Unități de conținut:

1. Concepții și teorii filosofico-juridice privind drepturile omului: teoriile dreptului natural, pozitivismul juridic, teoria contractului social, pragmatismul, școala istorică și orientarea biologică, teoriile marxiste și teologice.
2. Primele acte constituționale referitoare la drepturile și libertățile omului din Marea Britanie.
3. Primele acte constituționale referitoare la drepturile și libertățile omului din SUA și Franța.
4. Evoluția drepturilor omului în cutuma și actele autohtone.
5. Drepturile și libertățile omului în Moldova în perioada sovietică.
6. Reafirmarea drepturilor omului după declararea suveranității și independenței Republicii Moldova.

Abilități:

- definește și distinge teoriile filosofico-juridice privind drepturile omului;
- identifică particularitățile evoluției drepturilor omului în Marea Britanie, SUA, Franța și alte state;
- identifică particularitățile evoluției drepturilor omului în Republica Moldova;
- compară respectarea drepturilor omului în perioada sovietică față de respectarea acestora în perioada contemporană în Republica Moldova.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate determina/selecta și interpreta corect normele juridice posibil a fi aplicate în contextul definit.
- RÎ 4. Poate aplica norme, proceduri, măsuri, metode și tehnici profesionale în conformitate cu cadrul normativ relevant.
- RÎ 11. Poate monitoriza fluctuațiile legislative și tendințele în domeniu.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.

TESTE-GRILĂ:

1. ***Teoria dreptului natural susține că drepturile omului își au originea în:***
 - a) voința exclusivă a statului
 - b) natura umană și rațiunea universală
 - c) obiceiurile administrative ale autorităților
2. ***Pozitivismul juridic explică drepturile omului prin:***
 - a) consacrarea lor în norme juridice adoptate de autoritatea competentă
 - b) existența lor anterioară oricărei forme de organizare statală
 - c) interpretarea exclusiv religioasă a demnității umane
3. ***Teoria contractului social leagă apariția drepturilor și libertăților de:***
 - a) transmiterea nelimitată a puterii către suveran
 - b) acordul indivizilor de a constitui societatea politică pentru protecția drepturilor lor
 - c) eliminarea completă a autorității publice
4. ***Pragmatismul juridic abordează drepturile omului în funcție de:***
 - a) eficiența lor practică și utilitatea socială
 - b) originea lor biologică exclusivă
 - c) refuzul oricărei reglementări juridice
5. ***Școala istorică a dreptului consideră că drepturile și instituțiile juridice se formează:***
 - a) prin decizii izolate, fără legătură cu societatea
 - b) prin evoluția tradițiilor, obiceiurilor și conștiinței juridice a poporului
 - c) numai prin intervenția organismelor internaționale
6. ***Teoriile marxiste privind drepturile omului accentuează:***
 - a) caracterul abstract și individualist al drepturilor, desprins de realitățile sociale
 - b) legătura dintre drepturi, structura economică și raporturile de clasă
 - c) superioritatea dreptului cutumiar față de orice lege scrisă
7. ***Teoria teologică fundamentează drepturile omului pe:***
 - a) voința divină și valoarea sacră a persoanei umane
 - b) exclusivitatea deciziei parlamentare
 - c) principiul utilității economice imediate
8. ***Unul dintre cele mai importante acte constituționale engleze privind limitarea puterii monarhice a fost:***
 - a) Magna Carta Libertatum
 - b) Declarația de Independență a SUA
 - c) Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului

9. Habeas Corpus Act a avut o importanță deosebită pentru:

- a) protecția libertății individuale împotriva detenției arbitrare
- b) instituirea votului universal
- c) organizarea relațiilor comerciale internaționale

10. Bill of Rights din 1689 a contribuit la:

- a) consolidarea absolutismului monarhic
- b) afirmarea supremației Parlamentului și garantarea unor libertăți fundamentale
- c) excluderea controlului asupra autorității publice

11. Declarația de Independență a SUA din 1776 afirmă ideea că:

- a) drepturile omului sunt acordate exclusiv de guvern
- b) oamenii sunt înzestrați cu drepturi inalienabile, precum viața, libertatea și căutarea fericirii
- c) libertățile individuale pot exista doar în afara statului

12. Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului din Franța, adoptată în 1789, consacră în mod esențial:

- a) egalitatea în drepturi, libertatea și suveranitatea națiunii
- b) supremația privilegiilor nobiliare
- c) caracterul nelimitat al puterii executive

13. Evoluția drepturilor omului în spațiul autohton s-a reflectat inițial prin:

- a) norme cutumiare, acte domnești și reglementări cu caracter juridic tradițional
- b) excluderea completă a oricărei protecții juridice
- c) aplicarea directă a legislației Uniunii Europene

14. În perioada sovietică, drepturile și libertățile omului erau caracterizate prin:

- a) garantare efectivă deplină și lipsa oricăror ingerințe politice
- b) proclamare formală, dar exercitare limitată de ideologia și controlul statului
- c) inexistența oricărei reglementări constituționale

15. Reafirmarea drepturilor omului în Republica Moldova după declararea suveranității și independenței s-a realizat prin:

- a) revenirea la un regim juridic exclusiv cutumiar
- b) consacrarea constituțională a drepturilor și orientarea spre standardele internaționale și europene
- c) restrângerea definitivă a drepturilor civile și politice

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de drepturi ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați contribuția teoriilor filosofico-juridice la dezvoltarea conceptului drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Teoria care susține că drepturile omului există independent de voința statului este: • pozitivismul juridic • teoria marxistă • teoria dreptului natural • teoria biologică • pragmatismul	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați concepția dreptului natural cu pozitivismul juridic privind originea și fundamentarea drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați importanța Declarației Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789 pentru dezvoltarea sistemului contemporan de protecție a drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de drepturi și libertăți fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța primelor acte constituționale din Marea Britanie, SUA și Franța pentru dezvoltarea conceptului modern al drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Documentul care a consacrat principiul egalității în drepturi și suveranitatea națiunii este: • Magna Carta Libertatum (1215) • Petition of Right (1628) • Habeas Corpus Act (1679) • Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului (1789) • Bill of Rights (1689)	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați concepția drepturilor omului în perioada sovietică cu abordarea contemporană consacrată în Republica Moldova.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați rolul declarării suveranității și independenței Republicii Moldova în consolidarea sistemului național de protecție a drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPEȚE:

SPEȚA 1. LIBERTATEA INDIVIDUALĂ ÎN EPOCA ABSOLUTISMULUI

În anul 1685, într-un regat european, regele dispune arestarea unui grup de cetățeni care criticaseră public politica fiscală a monarhiei. Persoanele sunt reținute fără mandat, fără a fi informate despre motivele arestării și fără posibilitatea de a contesta măsura în fața unei instanțe. Autoritățile justifică acțiunile prin necesitatea menținerii ordinii publice și a autorității suveranului.

Întrebări:

1. Ce concepții politico-juridice privind drepturile omului sunt incompatibile cu situația descrisă?
2. Cum ar fi analizată această situație prin prisma teoriei dreptului natural?
3. Ce importanță au avut Magna Carta și Habeas Corpus Act în limitarea unor asemenea practici?

SPEȚA 2. DREPTURILE NATURALE ȘI PUTEREA STATULUI

Parlamentul unui stat adoptă o lege prin care interzice cetățenilor să organizeze reuniuni publice fără aprobarea expresă a executivului. Mai mulți cetățeni contestă legea, susținând că libertatea întrunirilor este un drept inerent ființei umane și nu poate fi eliminată prin voința statului.

Întrebări:

1. Ce teorie filosofico-juridică este invocată de cetățeni?
2. Care sunt argumentele fundamentale ale teoriei dreptului natural?
3. Cum s-ar poziționa pozitivismul juridic față de această situație?

SPEȚA 3. CONTRACTUL SOCIAL ȘI LEGITIMITATEA PUTERII

Într-un stat imaginar, conducătorul adoptă acte normative fără consultarea populației și fără existența unui organ reprezentativ. Acesta susține că puterea sa provine exclusiv din tradiție și nu necesită consimțământul cetățenilor. O parte a societății cere instituirea unui parlament ales democratic.

Întrebări:

1. Cum explică teoria contractului social legitimitatea puterii politice?
2. Care sunt principalele idei ale lui John Locke și Jean-Jacques Rousseau relevante pentru speță?

3. În ce măsură revendicările cetățenilor sunt compatibile cu principiile moderne ale drepturilor omului?

SPEȚA 4. DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ A SUA ȘI EGALITATEA OAMENILOR

Un profesor afirmă în cadrul unei dezbateri universitare că Declarația de Independență a SUA din 1776 reprezintă unul dintre cele mai importante documente privind afirmarea drepturilor omului. Un student contestă această opinie, argumentând că documentul nu a garantat inițial drepturi egale tuturor categoriilor sociale.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale sunt consacrate în Declarația de Independență a SUA?
2. Care este contribuția documentului la dezvoltarea conceptului modern al drepturilor omului?
3. Cum poate fi explicată contradicția dintre idealurile proclamate și realitățile istorice ale epocii?

SPEȚA 5. REVOLUȚIA FRANCEZĂ ȘI UNIVERSALITATEA DREPTURILOR

În cadrul unui seminar, studenții discută despre Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789. Un grup susține că documentul a consacrat pentru prima dată principiul egalității juridice, iar alt grup afirmă că acesta a avut o importanță mai degrabă simbolică.

Întrebări:

1. Care sunt principiile fundamentale consacrate de Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului?
2. Ce impact a avut documentul asupra constituționalismului modern?
3. De ce este considerată Revoluția Franceză un moment important în evoluția drepturilor omului?

SPEȚA 6. POZITIVISMUL JURIDIC ȘI LEGALITATEA

Într-un stat autoritar, o lege restrânge libertatea presei și interzice criticarea autorităților publice. Guvernul susține că măsura este legală deoarece a fost adoptată conform procedurilor constituționale. Jurnaliștii afirmă că legea încalcă drepturi fundamentale.

Întrebări:

1. Cum ar analiza situația pozitivismul juridic?
2. Care sunt limitele unei abordări exclusiv pozitivistice în materia drepturilor omului?
3. Ce argumente ar putea fi formulate din perspectiva dreptului natural?

SPEȚA 7. DREPTURILE OMULUI ÎN PERIOADA SOVIETICĂ

Un istoric susține că drepturile și libertățile cetățenilor erau garantate prin constituțiile sovietice. Un cercetător afirmă însă că exercitarea acestor drepturi era limitată de controlul politic și ideologic al statului.

Întrebări:

1. Cum pot fi caracterizate drepturile omului în perioada sovietică?
2. Care este diferența dintre consacrarea formală și exercitarea efectivă a drepturilor?
3. Ce schimbări au intervenit în Republica Moldova după proclamarea independenței?

SPEȚA 8. DREPTURILE OMULUI ÎN ACTELE JURIDICE AUTOHTONE

În cadrul unei cercetări, un student identifică mai multe norme cutumiare și acte domnești care reglementau raporturile dintre autoritate și populație în spațiul românesc medieval. El susține că acestea reprezintă forme incipiente de protecție a drepturilor omului.

Întrebări:

1. Ce rol au avut cutuma și actele juridice tradiționale în evoluția drepturilor omului?
2. Pot fi considerate aceste reglementări antecedente ale drepturilor fundamentale moderne?
3. Care sunt principalele diferențe dintre protecția drepturilor în Evul Mediu și cea contemporană?

SPEȚA 9. REAFIRMAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

După proclamarea independenței Republicii Moldova, autoritățile au inițiat reforme constituționale și legislative orientate spre consolidarea drepturilor omului și apropierea de standardele europene. Un analist consideră că aceste reforme au reprezentat o ruptură față de sistemul anterior.

Întrebări:

1. Ce transformări au avut loc în domeniul drepturilor omului după independența Republicii Moldova?
2. Care este rolul Constituției Republicii Moldova în garantarea drepturilor fundamentale?
3. Cum a influențat integrarea în sistemele europene de protecție a drepturilor omului evoluția cadrului juridic național?

SPEȚA 10. CONFLICTUL DINTRE DREPT ȘI MORALĂ

Parlamentul unui stat adoptă o lege care limitează accesul anumitor categorii sociale la funcțiile publice. Deși legea respectă procedurile formale de adoptare, numeroși juriști și reprezentanți ai societății civile o consideră contrară demnității umane și principiului egalității.

Întrebări:

1. Cum poate fi analizat conflictul dintre legalitate și legitimitate în această situație?
2. Ce răspuns oferă teoriile dreptului natural și pozitivismului juridic?
3. De ce este importantă evoluția conceptelor politico-juridice privind drepturile omului pentru soluționarea unor asemenea conflicte?

SARCINĂ:

Elaborați un tabel comparativ privind teoriile filosofico-juridice referitoare la drepturile omului (dreptul natural, pozitivismul juridic, teoria contractului social, teoria teologică și teoria marxistă), evidențiind reprezentanții, ideile fundamentale și influența acestora asupra dezvoltării drepturilor omului.

SARCINI DE AUTOEVALUARE:

1. Definiți noțiunea de drepturi ale omului și evidențiați principalele caracteristici ale acestora.
2. Explicați esența teoriei dreptului natural și contribuția acesteia la fundamentarea drepturilor omului.
3. Caracterizați concepția pozitivismului juridic privind originea și protecția drepturilor omului.
4. Analizați influența teoriei contractului social asupra dezvoltării drepturilor și libertăților fundamentale.
5. Enumerați și explicați principalele idei promovate de școala istorică a dreptului în materia drepturilor omului.
6. Identificați asemănările și deosebirile dintre teoria dreptului natural și pozitivismul juridic.
7. Explicați rolul documentului Magna Carta Libertatum (1215) în evoluția protecției drepturilor omului.
8. Analizați importanța documentului Bill of Rights (1689) pentru dezvoltarea constituționalismului modern.
9. Caracterizați contribuția Declarației de Independență a SUA (1776) la afirmarea drepturilor naturale ale omului.
10. Evidențiați semnificația Declarației Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789 pentru dezvoltarea drepturilor fundamentale.
11. Descrieți evoluția drepturilor omului în spațiul românesc și în actele juridice autohtone.

12. Analizați particularitățile reglementării drepturilor și libertăților omului în perioada sovietică.
13. Comparați gradul de protecție a drepturilor omului în perioada sovietică și în perioada contemporană în Republica Moldova.
14. Explicați impactul Declarației de Suveranitate și al Declarației de Independență asupra dezvoltării drepturilor omului în Republica Moldova.
15. Argumentați importanța Constituției Republicii Moldova din 1994 pentru consolidarea sistemului național de protecție a drepturilor omului.
16. Identificați principalele provocări privind realizarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova.
17. Formulați trei concluzii privind evoluția istorică a conceptului drepturilor omului.
18. Elaborați o schemă comparativă a principalelor teorii filosofico-juridice privind drepturile omului.
19. Analizați rolul documentelor constituționale istorice în transformarea drepturilor omului din idealuri politice în norme juridice obligatorii.
20. Formulați propria opinie argumentată privind importanța studierii evoluției conceptelor politico-juridice pentru înțelegerea sistemului contemporan de protecție a drepturilor omului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare de la 27 august 1994. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10.12.1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat la 16 decembrie 1966, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16 decembrie 1966, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950, în vigoare pentru Republica Moldova din 12 septembrie 1997. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron

Literatură de specialitate:

6. Buergenthal, T.; Shelton, D.; Stewart, D.P. International Human Rights in a Nutshell. 5th ed. St. Paul: West Academic Publishing, 2017.

7. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
8. Cloșcă, I.; Suceavă, I. Tratat de drepturile omului. București: Europa Nova, 1995.
9. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
10. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
11. Duculescu, V. Protecția juridică a drepturilor omului. București: Lumina Lex, 2008.
12. Mazilu, D. Drepturile omului: concept, exigențe și realități contemporane. București: Lumina Lex, 2000.
13. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
14. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului. București: All Beck, 2000.
15. Vida, I. Drepturile omului în reglementări internaționale. București: Lumina Lex, 1999.
16. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. București: Lumina Lex, 2001.
17. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
18. Marin Marilena. Protecția Juridică a Drepturilor Omului între Cutumă, Lege și Jurisprudență. Management Intercultural 30 (2014): 122-126. Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=58373>
19. Catan Victor. Protecția juridică a drepturilor omului: Note de curs. (2018). Disponibil: <https://repository.utm.md/handle/5014/15310>
20. Erhan Ianuș. Conceptul statului de drept în Uniunea Europeană. In: Statul de drept și reziliența economică în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană = Rule of Law and Economic Resilience in the Context of Moldova's Accession to the European Union: conferință științifico-practică internațională. Chișinău, 16 mai 2024, Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 41-50. ISBN 978-9975-62-779-5 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/rler2024.03>

Resurse electronice:

18. Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR): <https://www.ohchr.org>
19. Curtea Europeană a Drepturilor Omului: <https://www.echr.coe.int>
20. Consiliul Europei: <https://www.coe.int>
21. Organizația Națiunilor Unite: <https://www.un.org>

TEMA 2. ASPECTELE TEORETICE ALE INSTITUȚIEI DREPTURILOR OMULUI

Unități de conținut:

1. Aspectele teoretice din terminologia aplicată instituției drepturilor omului: drepturile omului, drepturile naturale, drepturile subiective, drepturile fundamentale, drepturile constituționale, drepturile cetățenești, drepturile și libertățile.
2. Noțiunea drepturilor omului.
3. Valorile fundamentale ale drepturilor omului.
4. Generațiile drepturilor omului.
5. Clasificarea drepturilor omului.
6. Îndatoririle fundamentale.
7. Corelația dintre reglementările interne și cele internaționale în domeniul drepturilor omului.

Abilități:

- delimitează trăsăturile specifice ale fiecărui termen juridic aplicat în cadrul instituției drepturilor omului;
- determină elementele de bază ale noțiunii drepturilor și libertăților fundamentale;
- identifică categoriile de drepturi ale omului după diferite criterii de clasificare;
- determină coraportul dintre drepturi și îndatoriri.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate articula cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea încadrării juridice ale acestora.
- RÎ 4. Poate aplica norme, proceduri, măsuri, metode și tehnici profesionale în conformitate cu cadrul normativ relevant.
- RÎ 6. Poate evalua riscurile și recunoaște/anticipa consecințele diferitelor soluții.
- RÎ 9. Poate formula raționamente și judecăți în vederea argumentării ideii/soluției/deciziei.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.
- RÎ 22. Poate formula recomandări la aplicarea/modificarea sancțiunilor.
- RÎ 24. Poate determina acțiunile în vederea aplicării măsurilor de stimulare ori sancționare.

TESTE-GRILĂ:

1. Drepturile omului reprezintă:

- a) privilegiu acordat discreționar de autoritățile publice
- b) drepturi și libertăți inerente ființei umane, recunoscute și garantate juridic
- c) obligații impuse exclusiv cetățenilor unui stat

2. Drepturile naturale se caracterizează prin faptul că:

- a) există independent de voința statului și aparțin fiecărei persoane prin simplul fapt al existenței sale
- b) sunt create exclusiv prin acte administrative
- c) pot fi exercitate numai de cetățeni

3. Drepturile subiective reprezintă:

- a) posibilități juridice recunoscute titularului de a avea o anumită conduită și de a pretinde respectarea acesteia
- b) obligații morale fără protecție juridică
- c) norme juridice cu caracter exclusiv constituțional

4. Drepturile fundamentale se disting prin faptul că:

- a) sunt consacrate și protejate la cel mai înalt nivel juridic al statului
- b) sunt aplicabile numai funcționarilor publici
- c) au exclusiv caracter economic

5. Drepturile constituționale reprezintă:

- a) totalitatea normelor dreptului internațional public
- b) drepturile consacrate în Constituție și garantate de aceasta
- c) exclusiv drepturile patrimoniale ale persoanelor

6. Drepturile cetățenești sunt acele drepturi care:

- a) aparțin tuturor persoanelor fără nicio distincție
- b) sunt recunoscute în mod specific persoanelor care au cetățenia unui stat
- c) sunt rezervate organizațiilor internaționale

7. Noțiunea de libertate fundamentală exprimă:

- a) posibilitatea persoanei de a acționa liber în limitele prevăzute de lege și cu respectarea drepturilor altora
- b) lipsa oricărei reglementări juridice
- c) dreptul de a ignora normele constituționale

8. Printre valorile fundamentale care stau la baza drepturilor omului se numără:

- a) demnitatea umană, libertatea și egalitatea
- b) privilegiul social și apartenența politică
- c) autoritatea nelimitată a statului

9. Drepturile de prima generație includ în principal:

- a) drepturile civile și politice
- b) drepturile economice și sociale
- c) drepturile colective și de solidaritate

10. Drepturile de a doua generație sunt reprezentate în special de:

- a) dreptul la vot și libertatea de exprimare
- b) dreptul la muncă, educație și protecție socială
- c) dreptul la pace și la dezvoltare

11. Drepturile de a treia generație sunt asociate cu:

- a) drepturile colective și solidaritatea internațională
- b) drepturile feudale tradiționale
- c) drepturile rezervate exclusiv cetățenilor

12. Clasificarea drepturilor omului după conținut permite delimitarea:

- a) drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale
- b) exclusiv a drepturilor patrimoniale
- c) doar a drepturilor prevăzute de legislația internă

13. Îndatoririle fundamentale reprezintă:

- a) obligații constituționale ale persoanei față de stat și societate
- b) recomandări fără caracter obligatoriu
- c) drepturi ale autorităților publice

14. Corelația dintre drepturi și îndatoriri presupune că:

- a) exercitarea drepturilor exclude existența obligațiilor
- b) drepturile și îndatoririle se completează reciproc în cadrul raporturilor sociale
- c) numai statul are obligații juridice

15. Potrivit principiilor moderne ale protecției drepturilor omului, raportul dintre reglementările interne și cele internaționale impune:

- a) ignorarea normelor internaționale în toate situațiile
- b) aplicarea și interpretarea normelor naționale în concordanță cu obligațiile internaționale asumate de stat
- c) excluderea completă a legislației interne

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de drepturi fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați deosebiriile dintre drepturile omului și drepturile cetățenești.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Drepturile civile și politice fac parte din: • prima generație a drepturilor omului • a doua generație a drepturilor omului • a treia generație a drepturilor omului • a patra generație a drepturilor omului • drepturile colective	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați drepturile naturale cu drepturile subiective.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați importanța valorilor fundamentale ale drepturilor omului pentru dezvoltarea unei societăți democratice.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de îndatoriri fundamentale ale persoanei.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați rolul generațiilor drepturilor omului în dezvoltarea sistemului contemporan de protecție a drepturilor fundamentale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Dreptul la muncă, dreptul la ocrotirea sănătății și dreptul la protecție socială fac parte din: • drepturile civile • drepturile politice • drepturile economice și sociale • drepturile colective • drepturile procedurale	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați drepturile fundamentale cu libertățile fundamentale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea armonizării legislației naționale cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPETE:

SPETA 1. CONFLICTUL DINTRE DREPTURI ȘI OBLIGAȚII

Un grup de locatari organizează în fiecare seară manifestații zgomotoase în fața sediului unei autorități publice pentru a protesta împotriva unei decizii administrative. Locuitorii din zonă depun plângeri, susținând că le este afectat dreptul la odihnă și viață privată.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale se află în conflict în această situație?
2. Cum se manifestă corelația dintre drepturi și îndatoriri?
3. Ce soluție ar respecta principiile protecției drepturilor omului?

SPETA 2. DREPT NATURAL SAU DREPT POZITIV?

Parlamentul adoptă o lege care restrânge temporar libertatea circulației în anumite regiuni ale statului pentru prevenirea unor riscuri grave la adresa securității publice. Un grup de cetățeni susține că libertatea de circulație este un drept natural care nu poate fi limitat.

Întrebări:

1. Ce diferență există între drepturile naturale și drepturile consacrate juridic?
2. Pot fi limitate drepturile fundamentale? În ce condiții?
3. Cum poate fi justificată juridic măsura adoptată?

SPETA 3. DREPTURILE OMULUI ȘI DEMNITATEA UMANĂ

Într-o instituție publică, o persoană este supusă unor tratamente umilitoare din partea funcționarilor, fiind ironizată pentru originea sa socială. Persoana consideră că i-a fost afectată demnitatea.

Întrebări:

1. Care este legătura dintre demnitatea umană și drepturile omului?
2. Ce valori fundamentale ale drepturilor omului sunt încălcate?
3. Ce mecanisme juridice poate utiliza persoana pentru apărarea drepturilor sale?

SPEȚA 4. DREPTUL LA EDUCAȚIE CA DREPT FUNDAMENTAL

Un elev este refuzat la înscrierea într-o instituție de învățământ pe motiv că provine dintr-o familie cu venituri reduse. Părinții susțin că această decizie încalcă dreptul copilului la educație.

Întrebări:

1. În ce categorie de drepturi se încadrează dreptul la educație?
2. Ce importanță au drepturile sociale și culturale în societatea contemporană?
3. Cum poate fi protejat dreptul la educație în această situație?

SPEȚA 5. GENERAȚIILE DREPTURILOR OMULUI

Un student afirmă că dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la un mediu sănătos aparțin aceleiași generații de drepturi ale omului. Un alt student susține contrariul.

Întrebări:

1. Ce sunt generațiile drepturilor omului?
2. Din ce generație face parte fiecare dintre drepturile menționate?
3. Care este importanța clasificării drepturilor pe generații?

SPEȚA 6. DREPTURI FUNDAMENTALE ȘI DREPTURI CETĂȚENEȘTI

Un cetățean străin aflat legal pe teritoriul Republicii Moldova solicită participarea la alegerile parlamentare. Cererea sa este respinsă de autorități.

Întrebări:

1. Care este diferența dintre drepturile fundamentale și drepturile cetățenești?
2. Ce drepturi aparțin tuturor persoanelor și ce drepturi sunt rezervate cetățenilor?
3. Este justificată decizia autorităților?

SPEȚA 7. DREPTURI SUBIECTIVE ȘI PROTECȚIA LOR JURIDICĂ

O persoană solicită acces la informații de interes public, însă autoritatea refuză nejustificat să îi ofere răspuns. Persoana consideră că i-a fost încălcat un drept.

Întrebări:

1. Ce reprezintă un drept subiectiv?
2. Care sunt elementele juridice ale dreptului subiectiv?
3. Prin ce mecanisme poate fi apărut acest drept?

SPEȚA 8. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE FUNDAMENTALE ÎN SITUAȚII EXCEPȚIONALE

În urma unei situații de urgență, autoritățile limitează accesul la anumite spații publice și restrâng desfășurarea unor activități colective. O parte a populației consideră că drepturile fundamentale au fost eliminate.

Întrebări:

1. Care este diferența dintre limitarea și suprimarea unui drept fundamental?
2. În ce condiții pot fi restrânse anumite drepturi?
3. Ce principii trebuie respectate de autorități în asemenea situații?

SPEȚA 9. ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR

Un cetățean afirmă că într-un stat democratic există doar drepturi și că obligațiile impuse de lege reprezintă o încălcare a libertății individuale.

Întrebări:

1. Ce reprezintă îndatoririle fundamentale?
2. Care este raportul dintre drepturi și obligații într-un stat de drept?
3. De ce sunt necesare îndatoririle fundamentale pentru funcționarea societății?

SPEȚA 10. REGLEMENTĂRI INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Parlamentul adoptă o lege care limitează exercitarea unui drept fundamental într-o manieră incompatibilă cu obligațiile asumate de stat prin tratatele internaționale privind drepturile omului. Mai multe organizații neguvernamentale contestă legea.

Întrebări:

1. Care este raportul dintre normele interne și normele internaționale în materia drepturilor omului?
2. Ce consecințe poate avea adoptarea unei legi contrare standardelor internaționale?
3. Ce mecanisme juridice pot fi utilizate pentru protejarea dreptului afectat?

SARCINĂ:

Realizați o schemă conceptuală privind clasificarea drepturilor omului și generațiile acestora, argumentând importanța fiecărei categorii pentru dezvoltarea personalității umane și funcționarea statului de drept.

SARCINI DE AUTOEVALUARE:

1. Definiți noțiunea de drepturi ale omului și evidențiați trăsăturile esențiale ale acestora.
2. Explicați diferența dintre drepturile naturale și drepturile subiective.
3. Delimitați noțiunile de drepturi fundamentale, drepturi constituționale și drepturi cetățenești.
4. Caracterizați conceptul de libertăți fundamentale și raportul acestuia cu drepturile fundamentale.

5. Identificați și explicați valorile fundamentale care stau la baza sistemului drepturilor omului.
6. Analizați rolul demnității umane în fundamentarea drepturilor și libertăților fundamentale.
7. Enumerați generațiile drepturilor omului și caracterizați particularitățile fiecăreia.
8. Explicați criteriile de clasificare a drepturilor omului.
9. Clasificați următoarele drepturi: dreptul la viață, dreptul la muncă, dreptul la educație, dreptul la vot și dreptul la un mediu sănătos.
10. Determinați particularitățile drepturilor civile și politice.
11. Evidențiați caracteristicile drepturilor economice, sociale și culturale.
12. Analizați specificul drepturilor colective sau de solidaritate.
13. Explicați noțiunea de îndatoriri fundamentale și rolul acestora într-o societate democratică.
14. Determinați coraportul dintre drepturi și îndatoriri fundamentale.
15. Argumentați de ce exercitarea drepturilor și libertăților presupune respectarea drepturilor altor persoane.
16. Analizați rolul Constituției Republicii Moldova în garantarea drepturilor și libertăților fundamentale.
17. Explicați importanța documentelor internaționale în protecția drepturilor omului.
18. Caracterizați raportul dintre normele naționale și normele internaționale în domeniul drepturilor omului.
19. Formulați trei argumente privind necesitatea respectării standardelor internaționale în materia drepturilor omului.
20. Elaborați o schemă conceptuală care să reflecte clasificarea drepturilor omului și legătura dintre acestea.
21. Analizați impactul globalizării asupra dezvoltării și protecției drepturilor omului.
22. Formulați concluzii privind importanța instituției drepturilor omului pentru consolidarea statului de drept.
23. Identificați exemple practice care demonstrează interdependența dintre diferite categorii de drepturi fundamentale.
24. Argumentați rolul educației în promovarea culturii drepturilor omului.
25. Formulați propria opinie privind importanța cunoașterii drepturilor și îndatoririlor fundamentale pentru viitorii juriști.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat la 16 decembrie 1966, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16 decembrie 1966, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950, în vigoare pentru Republica Moldova din 12 septembrie 1997. Disponibil: https://irido.ro/irido/pdf/089_ro.pdf

Literatură de specialitate:

6. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
7. Buergenthal, T.; Shelton, D.; Stewart, D.P. International Human Rights in a Nutshell. 5th ed. St. Paul: West Academic Publishing, 2017.
8. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
9. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
10. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
11. Dogaru, I.; Dănișor, D.-C. Drepturile și libertățile publice. Chișinău: Zamo-lxe, 1998.
12. Mazilu, D. Drepturile omului: concept, exigențe și realități contemporane. București: Lumina Lex, 2000.
13. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
14. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
15. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.

16. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
17. Vida, I. Drepturile omului în reglementări internaționale. București: Lumina Lex, 1999.
18. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
19. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
20. Spătaru-Negură, Laura-Cristiana. Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs, Hamangiu (2019).
21. Erhan Ianuș. Mecanisme de asigurare ale drepturilor și libertăților omului în procesul contravențional. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: materialele conferinței științifico-practice internaționale, 14-15 decembrie 2023. Chișinău: CEP USM, 2024. pp. 102-111. ISBN 978-9975-62-764-1 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/d36b3a40-1d2c-43a8-ba07-a7ca3db8a88f>
22. Erhan Ianuș. Conceptul statului de drept în Uniunea Europeană. In: Statul de drept și reziliența economică în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană = Rule of Law and Economic Resilience in the Context of Moldova's Accession to the European Union: conferință științifico-practică internațională. Chișinău, 16 mai 2024, Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 41-50. ISBN 978-9975-62-779-5 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/rler2024.03>
23. Zaharia Victor. Abilitarea juridică și asistența juridică garantată de stat ca premise a realizării drepturilor și libertăților fundamentale. Noi tendințe în era digitală. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală = State, security and human rights in digital age: conferință științifico-practică internațională, Chișinău, 12-13 decembrie 2024. Chișinău: Lexon Prim, 2025. pp. 203-211. ISBN 978-9975-3418-7-5. Disponibil: <https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.19>

Resurse electronice:

20. Organizația Națiunilor Unite. Disponibil: <https://www.un.org>
21. Oficiul Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului. Disponibil: <https://www.ohchr.org>
22. Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Disponibil: <https://www.echr.coe.int>
23. Consiliul Europei. Disponibil: <https://www.coe.int>
24. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. Disponibil: <https://fra.europa.eu>

TEMA 3. PRINCIPIILE APLICABILE DREPTURILOR OMULUI

Unități de conținut:

1. Coraportul dintre principiile generale ale dreptului și principiile aplicabile drepturilor omului.
2. Universalitatea drepturilor omului.
3. Egalitatea în drepturi.
4. Protecția cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și protecția cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova.
5. Inadmisibilitatea extrădării sau expulzării cetățenilor.
6. Accesul liber la justiție.
7. Neretroactivitatea legii.
8. Presumția nevinovăției.
9. Prioritatea reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului.
10. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți.

Abilități:

- să identifice principiile aplicabile drepturilor omului;
- să identifice trăsăturile și specificul fiecărui principiu aplicabil drepturilor omului;
- să definească fiecare categorie de drepturi;
- să identifice drepturile omului caracteristice fiecărei categorii de drepturi;
- să identifice încălcări ale drepturilor omului în viața cotidiană;
- să determine coraportul dintre respectarea legii și gradul de democratizare a societății, nivelul de respectare drepturilor și libertăților omului.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate corela cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea încadrării juridice a acestora.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebirile dintre actele normative naționale, europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 5. Poate raporta și aplica cadrul normativ relevant întru soluționarea, problemei/cauzei/situației.

- RÎ 14. Poate ține discursuri orale cuprinzătoare, convingătoare, precum și realizează activități de interogatoriu.
- RÎ 15. Poate comunica în mod eficient și asertiv, demonstrând abilități bune de persuasiune.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.

TESTE-GRILĂ:

1. ***Principiile aplicabile drepturilor omului reprezintă:***
 - a) reguli tehnice fără valoare juridică
 - b) idei directoare fundamentale care orientează interpretarea și aplicarea drepturilor și libertăților omului
 - c) acte administrative emise de autoritățile publice
2. ***Raportul dintre principiile generale ale dreptului și principiile aplicabile drepturilor omului constă în faptul că:***
 - a) principiile drepturilor omului derivă și se integrează în sistemul principiilor generale ale dreptului
 - b) între acestea nu există nicio legătură
 - c) principiile drepturilor omului au exclusiv caracter moral
3. ***Principiul universalității drepturilor omului presupune că:***
 - a) drepturile și libertățile fundamentale aparțin tuturor persoanelor, fără discriminare
 - b) drepturile sunt rezervate exclusiv cetățenilor unui stat
 - c) drepturile sunt acordate numai anumitor categorii sociale
4. ***Principiul egalității în drepturi semnifică:***
 - a) aplicarea diferențiată a legii în funcție de statutul social
 - b) egalitatea tuturor persoanelor în fața legii și a autorităților publice
 - c) acordarea drepturilor exclusiv cetățenilor majori
5. ***Protecția cetățenilor aflați în străinătate este realizată în principal prin:***
 - a) autoritățile diplomatice și consulare ale statului de cetățenie
 - b) organizațiile comerciale internaționale
 - c) instituțiile religioase
6. ***Cetățenii străini și apatrizii beneficiază, de regulă:***
 - a) de protecția drepturilor și libertăților fundamentale recunoscute de legislația statului și normele internaționale
 - b) exclusiv de drepturi economice
 - c) de protecție doar în situații excepționale

7. Principiul inadmisibilității extrădării cetățenilor presupune că:

- a) cetățenii proprii nu pot fi predați altui stat în condițiile prevăzute de Constituție și legislația națională
- b) orice persoană poate fi extrădată fără restricții
- c) extrădarea este obligatorie în toate cazurile

8. Accesul liber la justiție reprezintă:

- a) dreptul fiecărei persoane de a se adresa instanțelor competente pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime
- b) posibilitatea rezervată exclusiv avocaților
- c) o facultate acordată doar cetățenilor statului

9. Neretroactivitatea legii presupune că:

- a) legea produce efecte pentru situațiile juridice viitoare și nu pentru cele anterioare intrării sale în vigoare
- b) legea poate modifica orice situație juridică din trecut
- c) toate legile se aplică retroactiv

10. Principiul prezumției nevinovăției stabilește că:

- a) orice persoană este considerată vinovată până la pronunțarea unei hotărâri judecătorești
- b) orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre definitivă
- c) organele de urmărire penală decid definitiv asupra vinovăției

11. Prioritatea reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului urmărește:

- a) asigurarea unei protecții cât mai eficiente a drepturilor și libertăților fundamentale
- b) eliminarea completă a legislației naționale
- c) limitarea accesului la mecanismele internaționale de protecție

12. Restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți este admisibilă numai dacă:

- a) este prevăzută de lege, urmărește un scop legitim și este proporțională cu situația care a determinat-o
- b) este dispusă arbitrar de orice autoritate publică
- c) este aplicată fără justificare juridică

13. Un exemplu de încălcare a principiului egalității în drepturi îl constituie:

- a) discriminarea unei persoane pe criterii de rasă, sex, origine etnică sau religie
- b) accesul egal la educație
- c) respectarea drepturilor procedurale ale părților într-un proces

14. Accesul liber la justiție contribuie la:

- a) garantarea protecției efective a drepturilor și libertăților fundamentale
- b) limitarea posibilității de contestare a actelor autorităților publice

- c) excluderea controlului judecătoresc asupra administrației publice

15. Respectarea principiilor aplicabile drepturilor omului reprezintă:

- a) un indicator important al nivelului de democratizare și al statului de drept
b) o problemă exclusiv morală
c) o obligație rezervată numai instanțelor de judecată

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți principiul universalității drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța principiului egalității în drepturi pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Principiul care garantează că orice persoană este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre judecătorească definitivă este: • principiul universalității • principiul egalității • principiul prezumției nevinovăției • principiul neretroactivității legii • principiul accesului liber la justiție	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați principiul universalității drepturilor omului cu principiul egalității în drepturi.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
5.	Argumentați rolul accesului liber la justiție în garantarea și apărarea drepturilor fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți principiul neretroactivității legii.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța principiului priorității reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale este admisibilă: • în orice situație apreciată de autorități • numai în condițiile și limitele prevăzute de lege • exclusiv prin hotărâri ale Guvernului • numai în perioadă electorală • doar în raport cu cetățenii străini	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
4.	Comparați principiul neretroactivității legii cu principiul prezumției nevinovăției.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea respectării principiului caracterului de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți într-un stat de drept.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPEȚE:

SPEȚA 1. UNIVERSALITATEA DREPTURILOR OMULUI

Consiliul local al unei localități adoptă o decizie prin care limitează accesul unor cetățeni străini la serviciile medicale de urgență, argumentând că prioritate trebuie să aibă exclusiv cetățenii statului. Mai multe organizații neguvernamentale contestă măsura, susținând că aceasta încalcă principiul universalității drepturilor omului.

Întrebări:

1. Ce presupune principiul universalității drepturilor omului?
2. Beneficiază cetățenii străini de protecția drepturilor fundamentale?
3. Este compatibilă decizia autorității locale cu standardele naționale și internaționale privind drepturile omului?

SPEȚA 2. EGALITATEA ÎN DREPTURI ȘI DISCRIMINAREA

O instituție publică organizează un concurs pentru ocuparea unei funcții vacante. În anunțul de participare se menționează că pot candida doar persoane cu vârsta de până la 35 de ani, fără a exista o justificare obiectivă pentru această condiție.

Întrebări:

1. Ce principiu al drepturilor omului este incident în această situație?
2. Poate fi justificată diferența de tratament aplicată candidaților?
3. Ce remedii juridice pot fi utilizate de persoanele afectate?

SPEȚA 3. PROTECȚIA CETĂȚENILOR ÎN STRĂINĂTATE

Un cetățean al Republicii Moldova este reținut într-un stat străin și solicită sprijin din partea autorităților moldovenești. Familia acestuia susține că statul are obligația de a-i acorda asistență consulară și protecție.

Întrebări:

1. Ce presupune protecția cetățenilor aflați în străinătate?
2. Care sunt atribuțiile misiunilor diplomatice și consulare în asemenea situații?
3. Ce drepturi are cetățeanul reținut în raport cu statul său de origine?

SPEȚA 4. STATUTUL APATRIZILOR ȘI AL CETĂȚENILOR STRĂINI

Un apatrid domiciliat legal în Republica Moldova solicită acces la un serviciu public. Funcționarul responsabil refuză examinarea cererii, motivând că solicitantul nu este cetățean al Republicii Moldova.

Întrebări:

1. Care este regimul juridic al apatrizilor și cetățenilor străini?
2. Ce drepturi fundamentale sunt garantate acestor categorii de persoane?
3. Este justificat refuzul funcționarului?

SPEȚA 5. EXTRĂDAREA CETĂȚENILOR

Autoritățile unui stat străin solicită extrădarea unui cetățean moldovean acuzat de săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul aceluia stat. Persoana contestă procedura, invocând prevederile constituționale privind protecția cetățenilor.

Întrebări:

1. Ce prevede principiul inadmisibilității extrădării cetățenilor?
2. Care sunt garanțiile constituționale aplicabile?
3. Ce aspecte trebuie analizate înainte de adoptarea unei decizii privind extrădarea?

SPEȚA 6. ACCESUL LIBER LA JUSTIȚIE

O persoană cu venituri reduse dorește să conteste în instanță un act administrativ care îi afectează drepturile. Taxele judiciare și costurile procesului depășesc însă posibilitățile sale financiare.

Întrebări:

1. Ce presupune principiul accesului liber la justiție?
2. În ce măsură costurile procedurilor judiciare pot afecta exercitarea acestui drept?
3. Ce garanții juridice există pentru persoanele aflate în dificultate materială?

SPEȚA 7. NERETROACTIVITATEA LEGII

Parlamentul adoptă o lege prin care anumite fapte, care nu constituiau contravenții la momentul săvârșirii lor, sunt sancționate retroactiv. Mai multe persoane contestă constituționalitatea noii reglementări.

Întrebări:

1. Ce reprezintă principiul neretroactivității legii?
2. De ce este acest principiu important pentru securitatea juridică?
3. Poate fi aplicată retroactiv o normă sancționatorie?

SPEȚA 8. PREZUMȚIA NEVINOVĂȚIEI

Un funcționar public este acuzat de comiterea unei infracțiuni. Înainte de pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, mai multe autorități și instituții media îl prezintă public drept vinovat.

Întrebări:

1. Ce conținut juridic are prezumția nevinovăției?
2. În ce măsură declarațiile publice ale autorităților pot afecta acest principiu?
3. Care sunt consecințele încălcării prezumției nevinovăției?

SPEȚA 9. PRIORITATEA REGLEMENTĂRILOR INTERNAȚIONALE

O lege națională stabilește restricții privind exercitarea unui drept fundamental într-un mod incompatibil cu prevederile unui tratat internațional privind drepturile omului la care Republica Moldova este parte.

Întrebări:

1. Ce presupune principiul priorității reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului?
2. Cum trebuie soluționat conflictul dintre norma internă și cea internațională?
3. Care este rolul instanțelor naționale în asemenea situații?

SPEȚA 10. RESTRÂNGEREA EXERCITIULUI UNUI DREPT FUNDAMENTAL

În contextul unei situații excepționale, autoritățile interzic temporar organizarea adunărilor publice pe întreg teritoriul statului. Un grup de cetățeni contestă măsura, susținând că dreptul la întrunire nu poate fi limitat.

Întrebări:

1. Ce condiții trebuie să îndeplinească restrângerea exercițiului unui drept fundamental?
2. Cum se aplică principiul proporționalității în această situație?
3. Cum poate fi verificată legalitatea și necesitatea măsurii adoptate de autorități?

SARCINĂ:

Analizați un caz practic privind restrângerea exercițiului unui drept fundamental și stabiliți dacă sunt respectate principiile universalității, egalității, proporționalității și accesului la justiție.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de principii aplicabile drepturilor omului și explicați rolul acestora în sistemul de protecție a drepturilor fundamentale.
2. Analizați coraportul dintre principiile generale ale dreptului și principiile aplicabile drepturilor omului.
3. Explicați conținutul principiului universalității drepturilor omului.
4. Argumentați importanța principiului universalității pentru protecția persoanelor indiferent de cetățenie, sex, origine etnică, religie sau alte criterii.
5. Definiți principiul egalității în drepturi și identificați principalele sale dimensiuni.
6. Analizați relația dintre principiul egalității și principiul nediscriminării.
7. Explicați obligațiile statului privind protecția cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate.
8. Caracterizați statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor aflați pe teritoriul Republicii Moldova.
9. Determinați conținutul principiului inadmisibilității extradării sau expulzării cetățenilor Republicii Moldova.
10. Explicați semnificația principiului accesului liber la justiție în cadrul unui stat de drept.
11. Analizați principalele garanții juridice care asigură accesul efectiv la justiție.
12. Definiți principiul neretroactivității legii și evidențiați importanța acestuia pentru securitatea juridică.

13. Identificați excepțiile de la principiul neretroactivității legii prevăzute de legislația Republicii Moldova.
14. Explicați conținutul și semnificația principiului prezumției nevinovăției.
15. Analizați importanța prezumției nevinovăției în procesul penal.
16. Caracterizați principiul priorității reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului.
17. Explicați raportul dintre Constituția Republicii Moldova, tratatele internaționale și legislația națională în domeniul drepturilor omului.
18. Analizați condițiile în care poate fi restrâns exercițiul unor drepturi și libertăți fundamentale.
19. Identificați criteriile de legalitate, necesitate și proporționalitate aplicabile restrângerii exercițiului unor drepturi.
20. Comparați principiul universalității drepturilor omului cu principiul egalității în drepturi.
21. Comparați principiul neretroactivității legii cu principiul prezumției nevinovăției.
22. Analizați jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova referitoare la unul dintre principiile aplicabile drepturilor omului.
23. Analizați jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind accesul liber la justiție sau prezumția nevinovăției.
24. Formulați argumente privind necesitatea respectării principiilor aplicabile drepturilor omului într-o societate democratică.
25. Elaborați o schemă conceptuală care să reflecte interdependența principiilor aplicabile drepturilor omului și rolul acestora în garantarea drepturilor și libertăților fundamentale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților

fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron

Literatură de specialitate:

7. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție. Chișinău: Periscop, 2007.
8. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
9. Cârnaț, T. Non-discriminarea în condițiile constituționalismului contemporan din Republica Moldova. Chișinău: Reclama, 2008.
10. Cloșcă, I.; Suceavă, I. Tratat de drepturile omului. București: Europa Nova, 1995.
11. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
12. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
13. Duculescu, V. Protecția juridică a drepturilor omului: mijloacele interne și internaționale. București: Lumina Lex, 1998.
14. Mazilu, D. Drepturile omului: concept, exigențe și realități contemporane. București: Lumina Lex, 2000.
15. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
16. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
17. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
18. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
19. Vida, I. Drepturile omului în reglementări internaționale. București: Lumina Lex, 1999.
20. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
21. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
22. Nichita Rodica. Interesul superior al copilului: abordare socio-culturală, normativă și jurisprudențială, conferință științifică internațională, pp. 205 - 211 , Chișinău, Republica Moldova, 30 septembrie - 01 octombrie 2022, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept. Disponibil: <https://zenodo.org/records/7655760>

23. Creangă, L. (2025). Implementarea rezoluției 1325 privind femeile, pacea și securitatea – interdependență, egalitate și nediscriminare, responsabilizare, participare și abilitare. *Legea și viața=law and life=закон и жизнь*, nr. 2, 2025(382), 128–147. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17627747>
24. Catan Victor. Protecția juridică a drepturilor omului: Note de curs. (2018). Disponibil: <https://repository.utm.md/handle/5014/15310>
25. Erhan Ianuș. (2023, September 19). ASIGURAREA DREPTULUI LA UN MEDIU SĂNĂTOS PRIN PRISMA COMPETENȚELOR POLIȚIENEȘTI. Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE, conferință științifică națională, pp. 99 - 112, Chișinău, Republica Moldova. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8358078>

TEMA 4. CATEGORIILE DE DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI CONSACRATE DE CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Unități de conținut:

1. Drepturile civile (drepturile și libertățile personale).
2. Drepturile politice (drepturile exclusiv politice și drepturile și libertățile social-politice).
3. Drepturile economice.
4. Drepturile culturale.

Abilități:

- exemplifică drepturile civile, politice, economice și culturale;
- propune idei de modificare și/sau completare a Constituției Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate corela cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea încadrării juridice a acestora.
- RÎ 5. Poate raporta și aplica cadrul normativ relevant întru soluționarea, problemei/cauzei/situației.
- RÎ 9. Poate formula raționamente și judecăți în vederea argumentării ideii/soluției/deciziei.
- RÎ 11. Poate monitoriza fluctuațiile legislative și tendințele în domeniu.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.
- RÎ 24. Poate determina acțiunile în vederea aplicării măsurilor de stimulare ori sancționare.
- RÎ 25. Poate distinge procedeele de acordare a suportului persoanelor ce execută sancțiunile, cât și celor eliberate din locurile de detenție.

TESTE-GRILĂ:

1. ***Drepturile și libertățile consacrate de Constituția Republicii Moldova sunt clasificate, în principal, în:***
 - a) drepturi civile, politice, economice, sociale și culturale
 - b) drepturi administrative și comerciale
 - c) drepturi locale și internaționale
2. ***Drepturile civile au ca scop principal:***
 - a) protecția persoanei, a vieții private și a libertății individuale
 - b) organizarea activității partidelor politice
 - c) reglementarea raporturilor comerciale internaționale
3. ***Dreptul la viață este inclus în categoria:***
 - a) drepturilor economice
 - b) drepturilor civile și libertăților personale
 - c) drepturilor culturale
4. ***Libertatea individuală și siguranța persoanei constituie:***
 - a) drepturi politice
 - b) drepturi civile fundamentale
 - c) drepturi culturale
5. ***Dreptul la inviolabilitatea domiciliului reprezintă:***
 - a) un drept economic
 - b) o garanție a libertății personale și a vieții private
 - c) un drept exclusiv politic
6. ***Drepturile politice permit cetățenilor:***
 - a) să participe la exercitarea puterii de stat și la viața publică
 - b) să desfășoare activități economice fără restricții
 - c) să beneficieze de asistență medicală gratuită
7. ***Dreptul de a alege și de a fi ales este un exemplu de:***
 - a) drept cultural
 - b) drept economic
 - c) drept politic
8. ***Libertatea întrunirilor și libertatea de asociere sunt încadrate în categoria:***
 - a) drepturilor și libertăților social-politice
 - b) drepturilor economice
 - c) drepturilor culturale
9. ***Drepturile economice urmăresc:***
 - a) garantarea participării la procesul electoral
 - b) asigurarea posibilității persoanei de a desfășura activități economice și de a dispune de bunurile sale

- c) protejarea patrimoniului cultural național

10. Dreptul la proprietate privată reprezintă:

- a) un drept economic fundamental
- b) un drept exclusiv politic
- c) un drept cultural

11. Libertatea activității de întreprinzător este recunoscută ca:

- a) drept politic
- b) drept economic
- c) drept cultural

12. Drepturile culturale contribuie la:

- a) participarea cetățenilor la alegeri
- b) dezvoltarea personalității umane prin acces la educație, cultură și creație
- c) exercitarea controlului asupra administrației publice

13. Dreptul la învățătură este inclus în categoria:

- a) drepturilor culturale
- b) drepturilor politice
- c) drepturilor civile

14. Libertatea creației artistice, științifice și tehnice constituie:

- a) drept economic
- b) drept cultural
- c) drept exclusiv politic

15. Consacrarea constituțională a drepturilor civile, politice, economice și culturale reflectă:

- a) caracterul democratic și orientarea constituțională spre protecția persoanei umane
- b) limitarea participării cetățenilor la viața publică
- c) predominanța exclusivă a intereselor statului asupra drepturilor individului

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de drepturi și libertăți fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța clasificării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Dreptul la viață, dreptul la libertate și dreptul la integritate fizică și psihică fac parte din categoria: • drepturilor economice • drepturilor sociale • drepturilor culturale • drepturilor civile • drepturilor politice	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați drepturile civile cu drepturile politice.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați rolul drepturilor civile și politice în dezvoltarea unei societăți democratice.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de drepturi-garanții.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța drepturilor economice, sociale și culturale pentru dezvoltarea persoanei și a societății.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Dreptul la muncă, dreptul la protecție socială și dreptul la ocrotirea sănătății fac parte din categoria: • drepturilor civile • drepturilor politice • drepturilor economice și sociale • drepturilor-garanții • drepturilor procedurale	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați drepturile economice și sociale cu drepturile culturale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
5.	Argumentați necesitatea asigurării unui echilibru între toate categoriile de drepturi și libertăți fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPEȚE:

SPEȚA 1. DREPTUL LA VIAȚĂ ȘI INTEGRITATE FIZICĂ

În timpul unei intervenții a forțelor de ordine pentru dispersarea unei manifestații, un participant este grav rănit ca urmare a utilizării excesive a forței. Persoana susține că autoritățile au încălcat drepturile sale fundamentale.

Întrebări:

1. Ce drepturi civile sunt incidente în această speță?
2. Care sunt obligațiile statului în protejarea dreptului la viață și integritate fizică?
3. Ce mecanisme juridice poate utiliza persoana vătămată?

SPEȚA 2. DREPTUL LA VIAȚĂ PRIVATĂ

Un funcționar public publică pe rețelele sociale informații despre starea de sănătate a unei persoane fără acordul acesteia. Informațiile sunt preluate ulterior de mai multe instituții mass-media.

Întrebări:

1. Ce drept fundamental este afectat?
2. În ce constă protecția constituțională a vieții private?
3. Ce forme de răspundere juridică pot interveni?

SPEȚA 3. LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Un jurnalist publică o investigație privind activitatea unei autorități publice. Ulterior, autoritatea solicită sancționarea jurnalistului pentru criticile formulate în articol.

Întrebări:

1. În ce categorie de drepturi se încadrează libertatea de exprimare?
2. Care sunt limitele exercitării acestui drept?
3. Cum trebuie realizat echilibrul dintre libertatea de exprimare și protecția reputației?

SPEȚA 4. DREPTUL DE A ALEGE ȘI DE A FI ALES

Un cetățean care îndeplinește toate condițiile legale pentru a candida la alegerile locale este exclus din cursa electorală printr-o decizie insuficient motivată a unei autorități electorale.

Întrebări:

1. Ce categorie de drepturi este incidentă în speță?
2. Ce importanță are dreptul de a fi ales într-un stat democratic?
3. Ce remedii juridice poate utiliza persoana vizată?

SPEȚA 5. LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR

O organizație civică notifică autoritățile despre intenția de a organiza o manifestație pașnică. Autoritatea publică interzice desfășurarea evenimentului fără a prezenta argumente convingătoare.

Întrebări:

1. Ce drept constituțional este afectat?
2. În ce condiții poate fi restrânsă libertatea întrunirilor?
3. Cum poate fi contestată decizia autorității?

SPEȚA 6. DREPTUL DE PROPRIETATE

Pentru realizarea unui proiect de infrastructură, autoritățile decid expropriearea unui teren privat fără acordarea unei despăgubiri prealabile și echitabile proprietarului.

Întrebări:

1. Ce categorie de drepturi este incidentă?
2. Care sunt condițiile constituționale ale exproprierii?
3. Ce garanții trebuie oferite proprietarului?

SPEȚA 7. LIBERTATEA ACTIVITĂȚII DE ÎNTRERINZĂTOR

O întreprindere primește refuz repetat de autorizare pentru desfășurarea activității economice, deși îndeplinește toate condițiile prevăzute de lege.

Întrebări:

1. Ce drept economic poate fi invocat?
2. În ce măsură acțiunile autorităților afectează libertatea activității economice?
3. Care sunt căile de protecție juridică disponibile?

SPEȚA 8. DREPTUL LA ÎNVĂȚĂTURĂ

O instituție de învățământ refuză admiterea unui candidat care a întrunit toate condițiile legale, invocând motive neprevăzute de regulament.

Întrebări:

1. În ce categorie de drepturi se încadrează dreptul la învățătură?
2. Care este rolul acestui drept în dezvoltarea personalității umane?
3. Cum poate fi contestată decizia instituției?

SPEȚA 9. LIBERTATEA CREAȚIEI ȘTIINȚIFICE ȘI ARTISTICE

Un cercetător universitar este împiedicat să publice rezultatele unei cercetări pe motiv că acestea critică anumite politici publice. Instituția susține că publicarea ar putea afecta imaginea autorităților.

Întrebări:

1. Ce drept cultural este incident în această situație?
2. Care este importanța libertății creației științifice într-o societate democratică?
3. Este justificată limitarea impusă cercetătorului?

SPEȚA 10. CONFLICTUL DINTRE DIFERITE CATEGORII DE DREPTURI

O companie privată intenționează să construiască un complex industrial care va genera locuri de muncă și investiții importante. Locuitorii zonei susțin însă că proiectul va afecta sănătatea populației și condițiile de viață ale comunității.

Întrebări:

1. Ce categorii de drepturi și interese legitime se află în conflict?
2. Cum trebuie realizat echilibrul dintre drepturile economice și cele privind protecția persoanei?
3. Ce rol au autoritățile publice în soluționarea unor asemenea conflicte?

SARCINĂ:

Identificați câte două exemple de drepturi civile, politice, economice și culturale consacrate de Constituția Republicii Moldova și analizați importanța acestora în viața socială contemporană.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de drepturi și libertăți fundamentale ale omului.
2. Explicați criteriile utilizate pentru clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale.
3. Caracterizați principalele categorii de drepturi și libertăți fundamentale.
4. Analizați particularitățile drepturilor civile și rolul acestora în protecția persoanei.
5. Identificați drepturile civile consacrate de Constituția Republicii Moldova.
6. Explicați importanța drepturilor politice pentru funcționarea unui stat democratic.
7. Determinați conținutul dreptului la vot și al dreptului de a fi ales.
8. Caracterizați dreptul la libera exprimare și libertatea de asociere.
9. Analizați drepturile economice și rolul acestora în asigurarea independenței persoanei.
10. Explicați conținutul dreptului la muncă și al libertății activității de întreprinzător.
11. Caracterizați drepturile sociale și importanța acestora pentru realizarea justiției sociale.
12. Analizați conținutul dreptului la ocrotirea sănătății și al dreptului la protecție socială.
13. Explicați rolul dreptului la educație în dezvoltarea personalității umane.
14. Caracterizați drepturile culturale și contribuția acestora la dezvoltarea identității culturale.
15. Determinați locul și rolul drepturilor-garanții în sistemul drepturilor fundamentale.
16. Analizați importanța accesului liber la justiție ca drept-garanție.
17. Comparați drepturile civile cu drepturile politice.
18. Comparați drepturile economice și sociale cu drepturile culturale.
19. Analizați interdependența dintre drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale.
20. Explicați de ce toate categoriile de drepturi fundamentale sunt indivizibile și interdependente.
21. Identificați exemple practice care demonstrează legătura dintre dreptul la educație și dreptul la muncă.

22. Analizați rolul statului în garantarea diferitelor categorii de drepturi fundamentale.
23. Examinați jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova referitoare la una dintre categoriile de drepturi fundamentale.
24. Analizați o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului privind protecția unui drept fundamental.
25. Formulați concluzii privind importanța respectării și protecției tuturor categoriilor de drepturi și libertăți fundamentale într-un stat de drept.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
6. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, proclamată la Nisa la 7 decembrie 2000.

Literatură de specialitate:

7. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
8. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
9. Cloșcă, I.; Suceavă, I. Tratat de drepturile omului. București: Europa Nova, 1995.
10. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
11. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.

12. Dogaru, I.; Dănișor, D.C.; Dănișor, Gh. Drepturile omului și libertățile publice. București: C.H. Beck, 2008.
13. Duculescu, V. Protecția juridică a drepturilor omului: mijloacele interne și internaționale. București: Lumina Lex, 1998.
14. Iorgovan, A. Tratat de drept administrativ. Vol. I. București: All Beck, 2005.
15. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
16. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
17. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
18. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
19. Vida, I. Drepturile omului în reglementări internaționale. București: Lumina Lex, 1999.
20. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
21. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
22. Marin Marilena. Protecția Juridică a Drepturilor Omului între Cutumă, Lege și Jurisprudență. Management Intercultural 30 (2014): 122-126. Disponibil: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=58373>
23. Spătaru-Negură, Laura-Cristiana. Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs, Hamangiu (2019)

TEMA 5. PRINCIPIUL NON-DISCRIMINĂRII CA PRINCIPIU FUNDAMENTAL

Unități de conținut:

1. Considerații generale privind principiul non-discriminării (noțiuni relevante acestuia);
2. Egalitatea în activitatea social-economică;
3. Egalitatea în sfera educațională;
4. Egalitatea în accesul la serviciile publice;
5. Protecția în exercitarea altor drepturi;
6. Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Abilități:

- definește principiul egalității și cel al non-discriminării;
- identifică acțiunile de discriminare în domeniul protecției sociale;
- proiectează cazuri de discriminare în exercitarea dreptului la educație;
- identifică cadrul normativ național de consacrare și protecție împotriva discriminării;
- determină metode de combatere a discriminării;
- să prevadă importanța creării Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității și pârghiile acestuia în combaterea discriminării.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate determina/selecta și interpreta corect normele juridice posibil a fi aplicate în contextul definit.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebirile dintre actele normative naționale, europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 9. Poate formula raționamente și judecăți în vederea argumentării ideii/soluției/deciziei.
- RÎ 15. Poate comunica în mod eficient și asertiv, demonstrând abilități bune de persuasiune.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.

TESTE-GRILĂ:

1. *Principiul non-discriminării reprezintă:*

- a) acordarea unor privilegii anumitor categorii de persoane
- b) garantarea tratamentului egal și interzicerea diferențierilor nejustificate între persoane aflate în situații comparabile
- c) aplicarea selectivă a normelor juridice

2. *Principiul egalității presupune că:*

- a) toate persoanele beneficiază de aceleași drepturi și obligații în condițiile prevăzute de lege, fără discriminare
- b) anumite grupuri sociale pot fi excluse de la exercitarea drepturilor fundamentale
- c) legea se aplică diferit în funcție de apartenența etnică

3. *Discriminarea directă apare atunci când:*

- a) o persoană este tratată mai puțin favorabil decât alta aflată într-o situație comparabilă, pe baza unui criteriu protejat
- b) o normă juridică este aplicată tuturor în mod egal
- c) o persoană beneficiază de protecția drepturilor sale fundamentale

4. *Printre criteriile interzise de discriminare se regăsesc:*

- a) rasa, originea etnică, sexul, religia și limba
- b) profesia și experiența de muncă
- c) domiciliul temporar și cetățenia corporativă

5. *Egalitatea în activitatea social-economică presupune:*

- a) accesul echitabil la muncă, promovare și remunerare fără discriminare
- b) acordarea locurilor de muncă doar anumitor categorii sociale
- c) excluderea unor persoane de la activități economice pe criterii arbitrare

6. *Un exemplu de discriminare în domeniul muncii este:*

- a) refuzul angajării unei persoane exclusiv din cauza apartenenței sale etnice
- b) selectarea candidatului cu cea mai bună calificare profesională
- c) evaluarea performanței profesionale conform criteriilor obiective

7. *Egalitatea în sfera educațională presupune:*

- a) accesul nediscriminatoriu la educație pentru toate persoanele
- b) limitarea accesului la studii pentru anumite grupuri sociale
- c) admiterea exclusivă a cetățenilor statului în instituțiile de învățământ

8. *Constituie discriminare în educație:*

- a) excluderea unui elev din activitățile școlare pe criterii de religie sau origine etnică
- b) evaluarea elevilor conform rezultatelor obținute
- c) respectarea regulamentului instituției de învățământ

9. Egalitatea în accesul la serviciile publice înseamnă:

- a) posibilitatea tuturor persoanelor de a beneficia de servicii publice fără discriminare
- b) acordarea serviciilor doar anumitor categorii privilegiate
- c) limitarea accesului pe criterii de apartenență socială

10. Principiul non-discriminării se aplică:

- a) numai în raporturile dintre cetățeni și autoritățile publice
- b) în toate domeniile relevante ale vieții sociale reglementate de lege
- c) exclusiv în domeniul educației

11. Protecția împotriva discriminării în Republica Moldova este reglementată:

- a) doar prin acte administrative locale
- b) prin Constituția Republicii Moldova, legislația specială și tratatele internaționale la care statul este parte
- c) exclusiv prin norme de drept internațional

12. Toleranța reprezintă:

- a) acceptarea și respectarea diversității umane, culturale și sociale
- b) ignorarea normelor juridice privind egalitatea
- c) acordarea de privilegii anumitor grupuri sociale

13. O metodă eficientă de combatere a discriminării este:

- a) promovarea educației pentru egalitate și respectarea drepturilor omului
- b) limitarea accesului la informație
- c) excluderea grupurilor vulnerabile din viața publică

14. Rolul Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității constă în:

- a) monitorizarea respectării principiului egalității și examinarea faptelor de discriminare
- b) adoptarea legilor constituționale
- c) exercitarea controlului judecătoresc asupra instanțelor de judecată

15. Importanța principiului non-discriminării constă în faptul că:

- a) contribuie la garantarea demnității umane, a egalității și a respectării efective a drepturilor omului într-o societate democratică
- b) permite aplicarea diferențiată a legii în funcție de criterii arbitrare
- c) limitează exercitarea drepturilor fundamentale

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de discriminare.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța principiului non-discriminării în sistemul protecției drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Discriminarea directă reprezintă: • aplicarea unui tratament egal tuturor persoanelor • aplicarea unui tratament mai puțin favorabil unei persoane pe baza unui criteriu protejat • aplicarea unei sancțiuni disciplinare • exercitarea unui drept constituțional • limitarea unui drept prin lege	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați discriminarea directă cu discriminarea indirectă.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
5.	Argumentați rolul principiului egalității și nediscriminării într-o societate democratică.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de discriminare indirectă.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați rolul Consiliului pentru egalitate în prevenirea și combaterea discriminării în Republica Moldova.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
3.	Alegeți varianta corectă: Un criteriu protejat în materia nediscriminării este: • averea personală • cetățenia unei companii • rasa sau originea etnică • funcția ocupată temporar • vechimea în muncă	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați principiul egalității în drepturi cu principiul non-discriminării.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea combaterii discriminării în domeniul educației, muncii și accesului la servicii publice.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPETE:

SPETA 1. DISCRIMINAREA LA ANGAJARE

O companie privată publică un anunț de angajare pentru funcția de manager, specificând că pot candida doar bărbații cu vârsta între 25 și 40 de ani. O candidată care îndeplinește toate condițiile profesionale este respinsă exclusiv din cauza sexului său.

Întrebări:

1. Ce formă de discriminare poate fi identificată în această situație?
2. Ce principii fundamentale sunt încălcate?
3. Ce mecanisme juridice poate utiliza persoana discriminată?

SPEȚA 2. EGALITATEA ÎN REMUNERAREA MUNCII

Două persoane ocupă aceeași funcție într-o instituție publică, au aceeași vechime și îndeplinesc atribuții identice. Cu toate acestea, una dintre ele primește un salariu semnificativ mai mic pe motiv că aparține unei minorități etnice.

Întrebări:

1. Ce principiu al drepturilor omului este încălcat?
2. Cum poate fi demonstrată existența discriminării?
3. Ce remedii juridice sunt disponibile în acest caz?

SPEȚA 3. DISCRIMINAREA ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI

Un elev este refuzat la înscrierea într-o instituție de învățământ pe motiv că are o dizabilitate locomotorie. Conducerea instituției susține că nu dispune de condițiile necesare pentru integrarea acestuia.

Întrebări:

1. Ce drept fundamental este afectat?
2. Poate constitui această situație o formă de discriminare?
3. Ce obligații au instituțiile de învățământ în raport cu persoanele cu dizabilități?

SPEȚA 4. ACCESUL LA SERVICII PUBLICE

O persoană aparținând unei minorități religioase solicită eliberarea unui act administrativ. Funcționarul public refuză să examineze cererea și îi recomandă să se adreseze altor instituții.

Întrebări:

1. Este prezent un tratament discriminatoriu?
2. Ce obligații au funcționarii publici în raport cu principiul egalității?
3. Care sunt consecințele juridice ale unei asemenea conduite?

SPEȚA 5. DISCRIMINAREA PE CRITERIUL VÂRSTEI

O bancă refuză acordarea unui credit unei persoane exclusiv pentru că aceasta a împlinit vârsta de 65 de ani, fără a analiza situația financiară concretă a solicitantului.

Întrebări:

1. Ce criteriu de discriminare este incident?
2. Poate fi justificată diferența de tratament?
3. Ce elemente trebuie analizate pentru a stabili existența discriminării?

SPEȚA 6. DISCRIMINAREA ÎN EXERCITAREA DREPTULUI LA MUNCĂ

Un angajator refuză promovarea unei salariate după ce află că aceasta este însărcinată. Funcția este oferită unei persoane cu experiență profesională inferioară.

Întrebări:

1. Ce drepturi ale persoanei sunt afectate?
2. Ce tip de discriminare poate fi identificat?
3. Ce forme de protecție juridică există pentru persoanele aflate în această situație?

SPEȚA 7. DISCURSUL DE URĂ ȘI TOLERANȚA

În cadrul unei emisiuni televizate, un invitat face declarații ofensatoare la adresa unei minorități etnice, susținând că membrii acesteia nu ar trebui să beneficieze de aceleași drepturi ca restul populației.

Întrebări:

1. Ce legătură există între principiul non-discriminării și toleranță?
2. Poate fi justificat un asemenea discurs prin libertatea de exprimare?
3. Ce măsuri pot fi adoptate pentru combaterea discriminării și a discursului de ură?

SPEȚA 8. DISCRIMINAREA INDIRECTĂ

O instituție publică introduce o regulă potrivit căreia toate cererile pot fi depuse exclusiv online. Persoanele în vârstă și cele din mediul rural întâmpină dificultăți serioase în utilizarea platformei electronice.

Întrebări:

1. Ce formă de discriminare poate fi identificată?
2. Care este diferența dintre discriminarea directă și discriminarea indirectă?
3. Ce măsuri ar trebui adoptate pentru respectarea principiului egalității?

SPEȚA 9. ROLUL CONSILIULUI PENTRU EGALITATE

O persoană consideră că a fost discriminată la angajare din motive de apartenență etnică și depune o plângere la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Întrebări:

1. Care este rolul Consiliului în combaterea discriminării?
2. Ce atribuții are această instituție?
3. Ce efecte pot produce constatările Consiliului?

SPEȚA 10. EGALITATEA ȘI ACCESUL LA DREPTURI

Autoritatea locală decide acordarea unor facilități sociale exclusiv persoanelor domiciliat într-o anumită zonă a orașului, excluzând fără justificare obiectivă persoanele aflate în situații identice care locuiesc în alte sectoare.

Întrebări:

1. Este respectat principiul egalității în drepturi?
2. Ce criterii trebuie analizate pentru a determina existența discriminării?
3. Cum poate fi asigurată aplicarea egală a drepturilor și beneficiilor sociale?

SARCINĂ:

Analizați un caz real sau ipotetic de discriminare și elaborați o opinie juridică privind modalitățile de protecție a persoanei discriminate și instituțiile competente să intervină.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de discriminare și explicați elementele constitutive ale acesteia.
2. Analizați principiul non-discriminării ca principiu fundamental al drepturilor omului.
3. Explicați relația dintre principiul egalității în drepturi și principiul non-discriminării.
4. Identificați principalele criterii protejate împotriva discriminării prevăzute de legislația Republicii Moldova.
5. Caracterizați discriminarea directă și discriminarea indirectă.
6. Comparați discriminarea directă cu discriminarea indirectă.
7. Explicați noțiunea de hărțuire ca formă de discriminare.
8. Analizați conceptul de victimizare în domeniul protecției împotriva discriminării.
9. Determinați rolul măsurilor pozitive în realizarea egalității de șanse.
10. Caracterizați cadrul juridic internațional privind combaterea discriminării.
11. Analizați cadrul normativ al Republicii Moldova privind prevenirea și combaterea discriminării.
12. Explicați competențele Consiliului pentru egalitate în domeniul prevenirii și eliminării discriminării.
13. Analizați mecanismele juridice de protecție împotriva discriminării în Republica Moldova.
14. Identificați formele de discriminare care pot apărea în domeniul muncii.
15. Analizați manifestările discriminării în domeniul educației.
16. Explicați particularitățile discriminării în accesul la bunuri și servicii.

17. Examinați impactul discriminării asupra exercitării drepturilor și libertăților fundamentale.
18. Analizați o situație practică de discriminare și identificați normele juridice aplicabile.
19. Examinați jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind discriminarea.
20. Analizați jurisprudența națională relevantă în materia egalității și nediscriminării.
21. Identificați măsurile necesare pentru prevenirea discriminării în instituțiile publice.
22. Explicați rolul educației în promovarea egalității și a toleranței.
23. Analizați importanța respectării diversității într-o societate democratică.
24. Formulați argumente juridice privind necesitatea combaterii tuturor formelor de discriminare.
25. Elaborati o schemă conceptuală privind formele discriminării, criteriile protejate și mecanismele de protecție împotriva discriminării.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
6. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, proclamata la Nisa la 7 decembrie 2000.

Literatură de specialitate:

7. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.

8. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
9. Cloșcă, I.; Suceavă, I. Tratat de drepturile omului. București: Europa Nova, 1995.
10. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
11. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
12. Dogaru, I.; Dănișor, D.C.; Dănișor, Gh. Drepturile omului și libertățile publice. București: C.H. Beck, 2008.
13. Duculescu, V. Protecția juridică a drepturilor omului: mijloacele interne și internaționale. București: Lumina Lex, 1998.
14. Iorgovan, A. Tratat de drept administrativ. Vol. I. București: All Beck, 2005.
15. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
16. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
17. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
18. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
19. Vida, I. Drepturile omului în reglementări internaționale. București: Lumina Lex, 1999.
20. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
21. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
22. Marin Marilena. Protecția Juridică a Drepturilor Omului între Cutumă, Lege și Jurisprudență. Management Intercultural 30 (2014): 122-126. Disponibil: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=58373>
23. Spătaru-Negură, Laura-Cristiana. Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs, Hamangiu (2019)
24. Creangă, L. (2025). Implementarea rezoluției 1325 privind femeile, pacea și securitatea – interdependență, egalitate și nediscriminare, responsabilizare, participare și abilitare. Legea și viața=law and life=закон и жизнь, nr. 2, 2025(382), 128–147. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17627747>
25. Mercuș Radu. Drepturile omului și protecția internațională a persoanelor strămutate. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 239-247. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025>

TEMA 6. MECANISMELE JURISDICȚIONALE NAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI

Unități de conținut:

1. Rolul justiției de drept comun în protecția drepturilor omului
2. Drepturile procedurale ale persoanelor
3. Protecția drepturilor omului în procedura civilă
4. Protecția drepturilor omului în procedura penală
5. Contenciosul administrativ ca garant al drepturilor împotriva abuzurilor autorităților publice
6. Protecția drepturilor omului în contenciosul administrativ
7. Jurisdicția constituțională – mecanism suprem de protecție a drepturilor omului
8. Accesul cetățenilor la justiția constituțională a Republicii Moldova.

Abilități:

- definește instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului;
- determină locul și rolul instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului în sistemul autorităților publice în general și al mecanismelor de protecție a drepturilor omului în special;
- proiectează instituții noi de promovare și protecție a drepturilor omului.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate corela cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea încadrării juridice a acestora.
- RÎ 4. Poate aplica norme, proceduri, măsuri, metode și tehnici profesionale în conformitate cu cadrul normativ relevant.
- RÎ 6. Poate evalua riscurile și recunoaște/anticipa consecințele diferitelor soluții.
- RÎ 11. Poate monitoriza fluctuațiile legislative și tendințele în domeniu.
- RÎ 14. Poate ține discursuri orale cuprinzătoare, convingătoare, precum și realizează activități de interogatoriu.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.

TESTE-GRILĂ:

1. ***Mecanismele jurisdicționale naționale de protecție a drepturilor omului reprezintă:***
 - a) totalitatea instituțiilor și procedurilor prin care sunt apărute drepturile și libertățile fundamentale la nivel național
 - b) exclusiv organizațiile internaționale de protecție a drepturilor omului
 - c) numai instituțiile cu atribuții legislative
2. ***Rolul justiției de drept comun în protecția drepturilor omului constă în:***
 - a) soluționarea cauzelor și restabilirea drepturilor încălcate ale persoanelor
 - b) elaborarea tratatelor internaționale
 - c) exercitarea atribuțiilor legislative
3. ***Drepturile procedurale ale persoanelor au ca scop:***
 - a) garantarea unui proces echitabil și a unei protecții judiciare efective
 - b) limitarea accesului la instanțele de judecată
 - c) restrângerea dreptului la apărare
4. ***Dreptul la apărare presupune:***
 - a) posibilitatea persoanei de a-și susține interesele prin toate mijloacele legale disponibile
 - b) obligația persoanei de a se reprezenta singură în instanță
 - c) excluderea participării avocatului în proces
5. ***Protecția drepturilor omului în procedura civilă urmărește:***
 - a) soluționarea litigiilor privind drepturile și interesele legitime ale persoanelor
 - b) aplicarea sancțiunilor penale
 - c) adoptarea actelor normative
6. ***Un principiu fundamental al procedurii civile este:***
 - a) accesul liber la justiție
 - b) răspunderea colectivă
 - c) limitarea dreptului la contestare
7. ***Protecția drepturilor omului în procedura penală este asigurată prin:***
 - a) respectarea garanțiilor procesuale și a drepturilor participanților la proces
 - b) eliminarea prezumției nevinovăției
 - c) lipsa controlului judecătoresc asupra măsurilor procesuale
8. ***Prezumția nevinovăției în procesul penal înseamnă că:***
 - a) persoana este considerată nevinovată până la stabilirea vinovăției sale printr-o hotărâre judecătorească definitivă
 - b) persoana este considerată vinovată din momentul reținerii
 - c) organul de urmărire penală stabilește definitiv vinovăția

9. *Contenciosul administrativ reprezintă:*

- a) procedura prin care persoanele pot contesta actele și acțiunile ilegale ale autorităților publice
- b) procedura de adoptare a legilor
- c) activitatea exclusivă a organelor de urmărire penală

10. *Contenciosul administrativ este considerat garant al drepturilor omului deoarece:*

- a) oferă protecție împotriva abuzurilor și exceselor autorităților publice
- b) limitează accesul persoanelor la justiție
- c) exclude controlul legalității actelor administrative

11. *Jurisdicția constituțională are rolul de:*

- a) a asigura supremația Constituției și respectarea drepturilor fundamentale
- b) a exercita urmărirea penală
- c) a administra sistemul penitenciar

12. *În Republica Moldova, controlul constituționalității este exercitat de:*

- a) Curtea Constituțională
- b) Ministerul Justiției
- c) Parlament

13. *Jurisdicția constituțională este considerată mecanismul suprem de protecție a drepturilor omului deoarece:*

- a) garantează conformitatea actelor normative cu Constituția și valorile fundamentale ale statului de drept
- b) adoptă hotărâri judecătorești în materie civilă și penală
- c) exercită atribuțiile administrației publice centrale

14. *Accesul cetățenilor la justiția constituțională a Republicii Moldova poate fi realizat:*

- a) prin mecanismele și procedurile prevăzute de legislația constituțională, inclusiv prin excepția de neconstituționalitate
- b) prin adresarea directă către orice autoritate publică
- c) exclusiv prin intermediul organizațiilor internaționale

15. *Eficiența mecanismelor jurisdicționale naționale de protecție a drepturilor omului depinde de:*

- a) independența justiției, accesul efectiv la instanțe și respectarea garanțiilor procesuale
- b) limitarea dreptului la apărare
- c) reducerea controlului asupra autorităților publice

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de mecanisme jurisdicționale naționale de protecție a drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați rolul instanțelor judecătorești în protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Dreptul la un proces echitabil este garantat în principal prin: • dreptul la proprietate • accesul la justiție și garanțiile procesuale • dreptul la muncă • dreptul la educație • dreptul la protecție socială	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați protecția drepturilor omului în cadrul procesului civil cu protecția drepturilor omului în cadrul procesului penal.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați importanța accesului liber la justiție pentru garantarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de proces echitabil.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța contenciosului administrativ în protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Contenciosul administrativ reprezintă mecanismul prin care sunt contestate: • actele juridice internaționale • actele și acțiunile autorităților publice care încalcă drepturile persoanelor • hotărârile organizațiilor internaționale • contractele comerciale dintre persoane juridice • actele notariale	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați accesul la justiție cu dreptul la un proces echitabil.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea executării hotărârilor judecătorești pentru realizarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPEȚE:

SPEȚA 1. DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL

Ion M. înaintează o acțiune în instanță privind recuperarea unui prejudiciu material cauzat printr-un accident rutier. Dosarul este examinat timp de șase ani fără ca instanța să pronunțe o hotărâre definitivă. În această perioadă, ședințele sunt amânate repetat fără motive obiective.

Întrebări:

1. Ce drept procedural este afectat în această situație?
2. Care sunt elementele dreptului la un proces echitabil?
3. Ce remedii juridice poate utiliza reclamantul?

SPEȚA 2. ACCESUL LA JUSTIȚIE

Maria R., pensionară, dorește să conteste în instanță o decizie a unei autorități publice care îi afectează dreptul la pensie. Costurile judiciare și onorariul avocatului depășesc posibilitățile sale financiare.

Întrebări:

1. Ce presupune principiul accesului efectiv la justiție?
2. Ce garanții oferă statul persoanelor cu posibilități materiale reduse?
3. Cum poate fi asigurată protecția efectivă a drepturilor persoanei?

SPEȚA 3. DREPTUL LA APĂRARE ÎN PROCESUL PENAL

Un cetățean este reținut și audiat timp de mai multe ore fără a i se permite contactul cu un avocat. Declarațiile obținute în această perioadă sunt ulterior utilizate ca probe în procesul penal.

Întrebări:

1. Ce drepturi procedurale au fost afectate?
2. Care este rolul avocatului în protecția drepturilor persoanei?
3. Ce consecințe juridice pot avea încălcările constatate?

SPEȚA 4. PROTECȚIA DREPTURILOR ÎN PROCEDURA CIVILĂ

O persoană pierde un litigiu civil fără a fi citată legal și fără a avea posibilitatea de a-și prezenta argumentele în fața instanței.

Întrebări:

1. Ce principii fundamentale ale procesului civil au fost încălcate?
2. Cum este garantat dreptul la apărare în procedura civilă?
3. Ce căi de atac pot fi utilizate?

SPEȚA 5. CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV ȘI ABUZUL DE PUTERE

Primăria refuză eliberarea unei autorizații de construire fără a prezenta motive legale și fără a emite un act administrativ formal. Solicitantul consideră că drepturile sale au fost încălcate.

Întrebări:

1. Ce rol are contenciosul administrativ în protecția drepturilor omului?
2. Ce acțiuni poate întreprinde persoana vătămată?
3. Care sunt obligațiile autorităților publice în asemenea situații?

SPEȚA 6. ANULAREA UNUI ACT ADMINISTRATIV ILEGAL

Ministerul emite un ordin prin care limitează accesul anumitor persoane la un serviciu public, fără existența unei baze legale suficiente. Mai multe persoane contestă ordinul în instanță.

Întrebări:

1. Ce drepturi pot fi protejate prin contencios administrativ?
2. Care sunt condițiile anulării unui act administrativ?
3. Ce efecte produce admiterea acțiunii?

SPEȚA 7. CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR

Parlamentul adoptă o lege care restrânge libertatea de exprimare într-o manieră disproporționată. Un judecător consideră că legea contravine Constituției și decide să ridice o excepție de neconstituționalitate.

Întrebări:

1. Care este rolul jurisdicției constituționale în protecția drepturilor omului?
2. Ce este excepția de neconstituționalitate?
3. Care sunt efectele unei decizii de admitere a excepției?

SPEȚA 8. PROTECȚIA DREPTURILOR PRIN CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Un grup de deputați sesizează Curtea Constituțională cu privire la constituționalitatea unei legi care limitează accesul cetățenilor la informațiile de interes public.

Întrebări:

1. Ce funcție exercită Curtea Constituțională în sistemul de protecție a drepturilor omului?
2. De ce este jurisdicția constituțională considerată un mecanism suprem de protecție?
3. Ce consecințe poate produce declararea neconstituționalității unei legi?

SPEȚA 9. PROTECȚIA DREPTURILOR PERSOANELOR DEȚINUTE

O persoană aflată în detenție preventivă este supusă unor condiții de detenție degradante și nu beneficiază de asistență medicală adecvată. Administrația instituției penitenciare ignoră plângerile formulate.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
2. Ce instituții naționale pot interveni pentru protecția persoanei?
3. Ce proceduri judiciare pot fi inițiate?

SPEȚA 10. ACCESUL CETĂȚENILOR LA JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ

În cadrul examinării unui litigiu civil, una dintre părți susține că norma legală aplicabilă cauzei contravine Constituției Republicii Moldova și solicită ridicarea unei excepții de neconstituționalitate.

Întrebări:

1. Cum poate un cetățean beneficia indirect de protecția oferită de jurisdicția constituțională?
2. Care este procedura ridicării excepției de neconstituționalitate?
3. Ce importanță are acest mecanism pentru garantarea drepturilor și libertăților fundamentale?

SARCINĂ:

Elaborați o schemă a mecanismelor jurisdicționale naționale de protecție a drepturilor omului, indicând competențele instanțelor de judecată, ale contenciosului administrativ și ale Curții Constituționale.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de mecanisme jurisdicționale naționale de protecție a drepturilor omului.
2. Explicați rolul instanțelor judecătorești în garantarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale.
3. Caracterizați principalele forme de protecție jurisdicțională a drepturilor omului în Republica Moldova.
4. Analizați rolul judecătorului în asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale.
5. Determinați conținutul dreptului la un proces echitabil.
6. Identificați garanțiile procesuale care asigură realizarea dreptului la un proces echitabil.

7. Explicați semnificația principiului independenței și imparțialității instanțelor judecătorești.
8. Analizați rolul publicității ședințelor de judecată în protecția drepturilor omului.
9. Caracterizați protecția drepturilor omului în cadrul procesului civil.
10. Analizați mecanismele de protecție a drepturilor omului în cadrul procesului penal.
11. Explicați rolul prezumției nevinovăției în cadrul procesului penal.
12. Determinați importanța dreptului la apărare în procedurile judiciare.
13. Caracterizați rolul contenciosului administrativ în apărarea drepturilor persoanelor împotriva acțiunilor autorităților publice.
14. Analizați procedura contestării unui act administrativ care încalcă drepturile unei persoane.
15. Explicați importanța accesului liber la justiție în cadrul unui stat de drept.
16. Analizați rolul asistenței juridice garantate de stat în asigurarea accesului efectiv la justiție.
17. Caracterizați rolul Curții Supreme de Justiție în aplicarea uniformă a legislației privind drepturile omului.
18. Explicați importanța executării hotărârilor judecătorești pentru realizarea efectivă a drepturilor fundamentale.
19. Analizați cauzele care pot afecta eficiența mecanismelor jurisdicționale de protecție a drepturilor omului.
20. Comparați protecția jurisdicțională a drepturilor omului în procesul civil și în procesul penal.
21. Comparați accesul la justiție cu dreptul la un proces echitabil.
22. Analizați o hotărâre a Curții Constituționale a Republicii Moldova referitoare la accesul la justiție sau la dreptul la un proces echitabil.
23. Analizați o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului împotriva Republicii Moldova privind încălcarea dreptului la un proces echitabil.
24. Formulați argumente privind necesitatea consolidării independenței sistemului judecătoresc în Republica Moldova.
25. Elaborați o schemă conceptuală privind mecanismele jurisdicționale naționale de protecție a drepturilor omului și rolul acestora în garantarea drepturilor și libertăților fundamentale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro

2. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
4. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
5. Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 309–320. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150447&lang=ro
6. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225 din 30.05.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 111–115. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152860&lang=ro
7. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104–110. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153916&lang=ro
8. Legea nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157–160. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149213&lang=ro

Literatură de specialitate:

9. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
10. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
11. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
12. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
13. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
14. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
15. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
16. Bîrsan, C. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți. București: C.H. Beck, 2010.
17. Deleanu, I. Instituții și proceduri constituționale în dreptul român și în dreptul comparat. București: C.H. Beck, 2006.

18. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
19. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
20. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
21. Spătaru-Negură, Laura-Cristiana. *Protecția internațională a drepturilor omului*. Note de curs, Hamangiu (2019).
22. Catan Victor. *Protecția juridică a drepturilor omului: Note de curs*. (2018). Disponibil: <https://repository.utm.md/handle/5014/15310>
23. Erhan Ianuș. Mecanisme de asigurare ale drepturilor și libertăților omului în procesul contravențional. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: materialele conferinței științifico-practice internaționale, 14-15 decembrie 2023. Chișinău: CEP USM, 2024. pp. 102-111. ISBN 978-9975-62-764-1 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/d36b3a40-1d2c-43a8-ba07-a7ca3db8a88f>
24. Zaharia Victor. Abilitarea juridică și asistența juridică garantată de stat ca premise a realizării drepturilor și libertăților fundamentale. Noi tendințe în era digitală. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală = State, security and human rights in digital age: conferință științifico-practică internațională, Chișinău, 12-13 decembrie 2024. Chișinău: Lexon Prim, 2025. pp. 203-211. ISBN 978-9975-3418-7-5. Disponibil: <https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.19>
25. Oleg Pantea. (2022). Principiile siguranței dinamice în locurile de detenție prin prisma respectării drepturilor omului. *Studia Universitatis Moldaviae, Științe Sociale*, pp. 76–79. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563753>
26. Nichita Rodica și Cătălina Griza. Ordinea și Securitatea Publică în contextul integrării europene a Republicii Noldova. In: Integrare prin cercetare și inovare: conferință științifică națională cu participare internațională. Științe juridice și economice, Chișinău, 7-8 noiembrie, 2024. Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 169-175. ISBN 978-9975-62-798-6 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/683edb8b-ee9b-4326-a6e9-b80cf4bd55ca>

TEMA 7. INSTITUȚIA AVOCATULUI POPORULUI (OMBUDSMANULUI) ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Unități de conținut:

1. Considerații generale privind evoluția instituției ombudsmanului
2. Desemnarea ombudsmanului
3. Atribuțiile ombudsmanului
4. Procedura examinării petițiilor și repunerea persoanelor în drepturi
5. Ombudsmanul pentru drepturile copiilor.

Abilități:

- Definește noțiunea de ombudsman;
- identifică evoluția istorică a acestei instituții;
- enumeră competențele ombudsmanului;
- identifică importanța ombudsmanului în protecția drepturilor omului.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate determina/selecta și interpreta corect normele juridice posibil a fi aplicate în contextul definit.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebirile dintre actele normative naționale, europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 5. Poate raporta și aplica cadrul normativ relevant întru soluționarea, problemei/cauzei/situației.
- RÎ 8. Poate elabora proiecte de decizii/acte juridice/cercetări/rapoarte specifice sarcinilor profesionale în vederea soluționării problemei/situației concrete.
- RÎ 10. Poate verifica/corela corespunderea deciziilor/ actelor juridice specifice cu legislația națională și standardele europene/internaționale în vigoare în vederea soluționării problemei/situației concrete de drept.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.
- RÎ 22. Poate formula recomandări la aplicarea/modificarea sancțiunilor.
- RÎ 24. Poate determina acțiunile în vederea aplicării măsurilor de stimulare ori sancționare.
- RÎ 25. Poate distinge procedeele de acordare a suportului persoanelor ce execută sancțiunile, cât și celor eliberate din locurile de detenție.

TESTE-GRILĂ:

1. ***Instituția Ombudsmanului a apărut pentru prima dată:***
 - a) în Suedia
 - b) în Franța
 - c) în Statele Unite ale Americii
2. ***Noțiunea de Ombudsman desemnează:***
 - a) o instituție independentă care contribuie la protecția drepturilor și libertăților omului în raporturile cu autoritățile publice
 - b) o instanță judecătorească specializată
 - c) o autoritate legislativă permanentă
3. ***În Republica Moldova, instituția Ombudsmanului este cunoscută sub denumirea de:***
 - a) Procuror General
 - b) Avocatul Poporului
 - c) Consiliul Superior al Magistraturii
4. ***Principala misiune a Avocatului Poporului este:***
 - a) promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului
 - b) adoptarea actelor normative
 - c) exercitarea urmăririi penale
5. ***Avocatul Poporului își exercită activitatea în baza principiului:***
 - a) independenței față de autoritățile publice și alte influențe externe
 - b) subordonării față de Guvern
 - c) controlului exercitat de instanțele judecătorești asupra activității sale curente
6. ***Desemnarea Avocatului Poporului în Republica Moldova se realizează de către:***
 - a) Parlament
 - b) Guvern
 - c) Curtea Constituțională
7. ***Printre atribuțiile Avocatului Poporului se regăsește:***
 - a) examinarea plângerilor privind încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale
 - b) adoptarea hotărârilor judecătorești definitive
 - c) emiterea decretelor prezidențiale
8. ***Avocatul Poporului poate interveni atunci când:***
 - a) o persoană consideră că drepturile sale au fost încălcate prin acțiuni sau inacțiuni ale autorităților publice

- b) există litigii comerciale între persoane juridice private
- c) sunt adoptate legi constituționale noi

9. *Petiția adresată Avocatului Poporului reprezintă:*

- a) o sesizare prin care o persoană solicită examinarea unei presupuse încălcări a drepturilor sale
- b) o cerere de chemare în judecată
- c) un recurs împotriva unei hotărâri judecătorești definitive

10. *În procesul examinării petițiilor, Avocatul Poporului poate:*

- a) solicita informații și documente necesare de la autoritățile publice competente
- b) anula direct hotărârile judecătorești definitive
- c) modifica Constituția Republicii Moldova

11. *În urma examinării unei petiții, Avocatul Poporului poate:*

- a) formula recomandări și propuneri pentru restabilirea drepturilor încălcate
- b) aplica sancțiuni penale
- c) adopta legi organice

12. *Activitatea Avocatului Poporului contribuie la:*

- a) consolidarea statului de drept și a respectării drepturilor omului
- b) limitarea controlului asupra administrației publice
- c) înlocuirea instanțelor judecătorești

13. *Ombudsmanul pentru drepturile copilului are misiunea principală de:*

- a) protejare și promovare a drepturilor copilului
- b) administrare a instituțiilor de învățământ
- c) exercitare a atribuțiilor procurorului

14. *În exercitarea atribuțiilor sale, Ombudsmanul pentru drepturile copilului acordă o atenție deosebită:*

- a) interesului superior al copilului
- b) intereselor economice ale autorităților publice
- c) exclusiv problemelor administrative

15. *Importanța instituției Avocatului Poporului constă în faptul că:*

- a) oferă un mecanism accesibil, independent și eficient de protecție și promovare a drepturilor omului
- b) substituie activitatea tuturor instanțelor de judecată
- c) exercită puterea legislativă în stat

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de Avocat al Poporului (Ombudsman).	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați rolul Avocatului Poporului în protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Instituția Avocatului Poporului are ca scop principal: • adoptarea legilor • exercitarea urmăririi penale • protecția și promovarea drepturilor și libertăților omului • înfăptuirea justiției • organizarea alegerilor	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați competențele Avocatului Poporului cu atribuțiile instanțelor judecătorești în domeniul protecției drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați importanța independenței Avocatului Poporului pentru funcționarea eficientă a mecanismului național de protecție a drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de petiție adresată Avocatului Poporului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța examinării petițiilor de către Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Avocatul Poporului pentru drepturile copilului are misiunea principală de a: • reprezenta statul în instanțele internaționale • proteja și promova drepturile copilului • exercita controlul constituționalității legilor • soluționa litigiile civile dintre persoane private • exercita urmărirea penală	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați atribuțiile Avocatului Poporului cu atribuțiile Avocatului Poporului pentru drepturile copilului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea colaborării dintre Avocatul Poporului, autoritățile publice și societatea civilă pentru promovarea și protecția drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPETE:

SPETA 1. REFUZUL EXAMINĂRII UNEI PETIȚII

Un cetățean depune o petiție la o autoritate publică privind încălcarea dreptului său la informație. După mai multe luni nu primește niciun răspuns. Considerând că drepturile sale au fost încălcate, acesta se adresează Avocatului Poporului.

Întrebări:

1. Care este rolul Avocatului Poporului în această situație?
2. Ce drepturi ale petiționarului pot fi considerate afectate?
3. Ce măsuri poate întreprinde Avocatul Poporului?

SPETA 2. CONDIȚII DE DETENȚIE ȘI INTERVENȚIA OMBUDSMANULUI

Un deținut reclamă condiții inumane de detenție: supraaglomerare, lipsa asistenței medicale și condiții sanitare precare. Administrația penitenciarului nu reacționează la plângerile formulate.

Întrebări:

1. Poate Avocatul Poporului interveni în această situație?
2. Ce atribuții are Ombudsmanul în monitorizarea locurilor de detenție?
3. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?

SPETA 3. ACCESUL LA SERVICII PUBLICE

O persoană cu dizabilități locomotorii nu poate accesa sediul unei autorități publice deoarece clădirea nu este adaptată nevoilor persoanelor cu mobilitate redusă. Cererile adresate instituției rămân fără rezultat.

Întrebări:

1. Ce drepturi sunt afectate în această situație?
2. Cum poate interveni Avocatul Poporului?
3. Care este importanța protecției persoanelor vulnerabile în activitatea Ombudsmanului?

SPEȚA 4. PROTECȚIA DREPTURILOR COPILULUI

Părinții unui elev sesizează faptul că acesta este supus constant actelor de bullying în instituția de învățământ, iar administrația școlii nu întreprinde măsuri eficiente pentru protejarea copilului.

Întrebări:

1. Care este rolul Ombudsmanului pentru drepturile copilului în asemenea situații?
2. Ce drepturi ale copilului pot fi considerate încălcate?
3. Ce măsuri pot fi recomandate autorităților competente?

SPEȚA 5. DISCRIMINAREA ÎN RAPORTURILE CU AUTORITĂȚILE PUBLICE

Un cetățean aparținând unei minorități etnice susține că a fost tratat diferit de funcționarii unei instituții publice comparativ cu alte persoane aflate în situații similare.

Întrebări:

1. Poate fi sesizat Avocatul Poporului în asemenea cazuri?
2. Care sunt competențele Ombudsmanului privind protecția împotriva discriminării?
3. Ce recomandări ar putea formula acesta?

SPEȚA 6. ÎNCĂLCAREA DREPTULUI LA OCROTIREA SĂNĂTĂȚII

O persoană internată într-o instituție medicală publică reclamă refuzul acordării tratamentului necesar, deși acesta era prevăzut de programul de asistență medicală garantată de stat.

Întrebări:

1. Ce drept fundamental este afectat?
2. Cum poate fi implicat Avocatul Poporului?
3. Ce instituții publice pot fi sesizate suplimentar?

SPEȚA 7. DESFĂȘURAREA UNEI ANCHETE DE CĂTRE OMBUDSMAN

Mai multe persoane reclamă încălcări similare ale dreptului la acces la informație de către aceeași autoritate publică. Avocatul Poporului decide inițierea unei investigații.

Întrebări:

1. Ce instrumente juridice poate utiliza Avocatul Poporului în cadrul investigației?
2. Care sunt obligațiile autorității vizate?
3. Ce rezultate poate produce intervenția Ombudsmanului?

SPEȚA 8. INDEPENDENȚA AVOCATULUI POPORULUI

În urma unei recomandări critice formulate de Avocatul Poporului la adresa unei autorități publice centrale, mai mulți reprezentanți politici solicită revocarea acestuia din funcție.

Întrebări:

1. De ce independența Ombudsmanului este esențială pentru exercitarea atribuțiilor sale?
2. Ce garanții juridice protejează instituția Avocatului Poporului?
3. Cum influențează independența eficiența mecanismului de protecție a drepturilor omului?

SPEȚA 9. PROTECȚIA COPIILOR AFLAȚI ÎN INSTITUȚII REZIDENȚIALE

În urma unei vizite de monitorizare într-un centru de plasament pentru copii, sunt constatate condiții necorespunzătoare și cazuri de tratament degradant aplicat beneficiarilor.

Întrebări:

1. Ce atribuții are Ombudsmanul pentru drepturile copilului în asemenea situații?
2. Ce drepturi fundamentale ale copiilor sunt afectate?
3. Ce măsuri trebuie întreprinse pentru restabilirea legalității?

SPEȚA 10. ROLUL AVOCATULUI POPORULUI ÎN CONSOLIDAREA STATULUI DE DREPT

Un raport anual al Avocatului Poporului evidențiază probleme sistemice privind accesul la justiție, condițiile de detenție și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Parlamentul este informat despre constatările respective.

Întrebări:

1. Care este importanța rapoartelor Avocatului Poporului?
2. Cum contribuie Ombudsmanul la consolidarea statului de drept?
3. De ce este considerată această instituție un mecanism complementar de protecție a drepturilor omului?

SARCINĂ:

Redactați o petiție adresată Avocatului Poporului privind încălcarea unui drept fundamental și argumentați competența instituției în examinarea cazului respectiv.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de Avocat al Poporului și explicați rolul acestei instituții în sistemul național de protecție a drepturilor omului.
2. Analizați evoluția instituției Ombudsmanului pe plan internațional și în Republica Moldova.
3. Caracterizați statutul juridic al Avocatului Poporului în Republica Moldova.
4. Identificați principiile care guvernează activitatea Avocatului Poporului.
5. Explicați procedura de numire și încetare a mandatului Avocatului Poporului.
6. Analizați garanțiile independenței Avocatului Poporului.
7. Determinați competențele și atribuțiile Avocatului Poporului.
8. Explicați procedura de adresare a unei cereri către Avocatul Poporului.
9. Analizați condițiile de admisibilitate a petițiilor adresate Avocatului Poporului.
10. Caracterizați procedura de examinare a petițiilor de către Avocatul Poporului.
11. Identificați mijloacele de intervenție utilizate de Avocatul Poporului pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale.
12. Analizați rolul recomandărilor formulate de Avocatul Poporului în remedierea încălcărilor drepturilor omului.
13. Explicați competențele Avocatului Poporului în raport cu autoritățile publice.
14. Caracterizați rolul Avocatului Poporului în prevenirea torturii și a altor tratamente inumane sau degradante.
15. Analizați atribuțiile Avocatului Poporului pentru drepturile copilului.
16. Comparați competențele Avocatului Poporului cu cele ale Avocatului Poporului pentru drepturile copilului.
17. Explicați importanța colaborării dintre Avocatul Poporului și organizațiile societății civile.
18. Analizați contribuția instituției Avocatului Poporului la promovarea culturii drepturilor omului.
19. Examinați raportul dintre activitatea Avocatului Poporului și activitatea instanțelor judecătorești.
20. Comparați mecanismele jurisdicționale de protecție a drepturilor omului cu mecanismul nejurisdicțional reprezentat de Avocatul Poporului.
21. Analizați un raport anual al Avocatului Poporului și identificați principalele probleme privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova.
22. Examinați un caz concret în care Avocatul Poporului a intervenit pentru protecția drepturilor unei persoane.

23. Formulați argumente privind necesitatea consolidării instituției Avocatului Poporului în Republica Moldova.
24. Analizați rolul Avocatului Poporului în consolidarea statului de drept și a bunei guvernări.
25. Elaborați o schemă conceptuală privind organizarea, competențele și atribuțiile Avocatului Poporului în sistemul național de protecție a drepturilor omului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
4. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
5. Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 110–114. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147958&lang=ro
6. Legea nr. 164 din 31.07.2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr. 267–273.

Literatură de specialitate:

7. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
8. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
9. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
10. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
11. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.

12. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
13. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
14. Bîrsan, C. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți. București: C.H. Beck, 2010.
15. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
16. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
17. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
18. Reif, L.C. The Ombudsman, Good Governance and the International Human Rights System. Leiden–Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2004.
19. Kucsko-Stadlmayer, G. European Ombudsman-Institutions. Vienna: Springer Verlag, 2008.
20. Gottehrer, D.M.; Hostina, M. Essentials of Ombudsman Practice. Washington D.C.: United States Ombudsman Association, 2006.

TEMA 8. INSTITUTIILE PUBLICE CENTRALE SI INSTITUTIILE CIVILE DE PROTECTIE A DREPTURILOR OMULUI

Unități de conținut:

1. Rolul Parlamentului în consacrarea și protecția drepturilor omului.
2. Rolul autorităților executive în domeniul protecției drepturilor omului.
3. Procuratura - garant al protecției drepturilor omului și a libertăților fundamentale.
4. Poliția – institut de protejare națională a drepturilor omului.
5. Rolul instituției avocaturii în protecția drepturilor omului.
6. Rolul societății civile în promovarea și protecția drepturilor omului.
7. Statutul juridic al organizațiilor neguvernamentale în Republica Moldova.
8. Rolul mijloacelor de informare în masă în protecția drepturilor omului.

Abilități:

- să identifice mecanismele și instituțiile naționale la care poate apela persoana în cazuri de încălcare a drepturilor omului;
- să utilizeze cunoștințele acumulate pentru promovarea și apărarea drepturilor sale și ale semenilor săi prin prisma mecanismelor naționale;
- să manifeste intransigență față de încălcările drepturilor omului;
- să proiecteze un plan de acțiuni în domeniul creșterii rolului instituțiilor publice centrale în promovarea și protecția drepturilor omului.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate determina/selecta și interpreta corect normele juridice posibil a fi aplicate în contextul definit.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebirile dintre actele normative naționale, europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 5. Poate distinge acțiunile specifice de asistență și protecție a victimelor potrivit cadrului legal.
- RÎ 10. Poate verifica/corela corespunderea deciziilor/ actelor juridice specifice cu legislația națională și standardele europene/internaționale în vigoare în vederea soluționării problemei/situației concrete de drept.
- RÎ 11. Poate monitoriza fluctuațiile legislative și tendințele în domeniu.

RÎ 14. Poate ține discursuri orale cuprinzătoare, convingătoare, precum și realizează activități de interogatoriu.

RÎ 15. Poate comunica în mod eficient și asertiv, demonstrând abilități bune de persuasiune.

RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.

TESTE-GRILĂ:

1. *Parlamentul contribuie la protecția drepturilor omului prin:*

- a) adoptarea și perfecționarea cadrului legislativ necesar garantării drepturilor și libertăților fundamentale
- b) exercitarea urmăririi penale
- c) soluționarea cauzelor civile și penale în calitate de instanță de judecată

2. *Rolul Parlamentului în domeniul drepturilor omului include:*

- a) controlul parlamentar asupra activității autorităților publice
- b) emiterea hotărârilor judecătorești definitive
- c) administrarea directă a serviciilor publice locale

3. *Autoritățile executive au obligația de:*

- a) implementarea și aplicarea legislației privind drepturile omului
- b) exercitarea exclusivă a controlului constituționalității legilor
- c) adoptarea Constituției Republicii Moldova

4. *Președintele Republicii Moldova contribuie la protecția drepturilor omului prin:*

- a) exercitarea atribuțiilor constituționale și reprezentarea statului în raporturile interne și externe
- b) soluționarea litigiilor civile dintre persoane fizice
- c) emiterea hotărârilor judecătorești

5. *Procuratura are rolul de:*

- a) apărarea ordinii de drept, a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei și a interesului public
- b) adoptarea actelor legislative
- c) exercitarea funcției executive a statului

6. *Una dintre atribuțiile Procuraturii este:*

- a) conducerea și exercitarea urmăririi penale în condițiile legii
- b) controlul constituționalității legilor
- c) adoptarea bugetului de stat

7. *Poliția este considerată un mecanism național de protecție a drepturilor omului deoarece:*

- a) asigură ordinea publică, securitatea persoanelor și prevenirea faptelor ilicite

- b) exercită controlul constituționalității actelor normative
 - c) adoptă acte legislative cu caracter general
- 8. *În activitatea sa, poliția trebuie să respecte:***
- a) legalitatea, demnitatea umană și drepturile fundamentale ale persoanelor
 - b) exclusiv interesele autorităților publice
 - c) principiul limitării accesului la justiție
- 9. *Instituția avocaturii contribuie la protecția drepturilor omului prin:***
- a) acordarea asistenței juridice și reprezentarea intereselor persoanelor
 - b) exercitarea urmăririi penale
 - c) adoptarea actelor administrative
- 10. *Dreptul la apărare este garantat, în principal, prin activitatea:***
- a) avocaților
 - b) notarilor
 - c) executorilor judecătorești
- 11. *Societatea civilă contribuie la promovarea drepturilor omului prin:***
- a) monitorizarea activității autorităților și desfășurarea activităților de educație civică
 - b) exercitarea funcției legislative
 - c) adoptarea hotărârilor judecătorești
- 12. *Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova:***
- a) desfășoară activități de interes public și contribuie la promovarea și protecția drepturilor omului
 - b) exercită puterea judecătorească
 - c) emit acte normative obligatorii pentru toate autoritățile publice
- 13. *Statutul juridic al organizațiilor neguvernamentale este reglementat prin:***
- a) legislația națională privind organizațiile necomerciale și alte acte normative relevante
 - b) exclusiv regulamente interne ale organizațiilor
 - c) numai tratate internaționale
- 14. *Mijloacele de informare în masă contribuie la protecția drepturilor omului prin:***
- a) informarea publicului, promovarea transparenței și semnalarea încălcărilor drepturilor fundamentale
 - b) exercitarea atribuțiilor instanțelor de judecată
 - c) emiterea actelor administrative individuale
- 15. *În cazul încălcării drepturilor omului, persoana poate apela la:***
- a) instanțele judecătorești, procuratură, poliție, avocat, Avocatul Poporului și alte instituții competente
 - b) exclusiv la organizațiile neguvernamentale
 - c) numai la autoritățile administrației publice locale

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de societate civilă.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați rolul Parlamentului în promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Instituția care exercită apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor prin acordarea asistenței juridice este: • Parlamentul • Guvernul • Avocatura • Poliția • Procuratura	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați rolul procuraturii cu rolul poliției în sistemul de protecție a drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați importanța cooperării dintre instituțiile publice și organizațiile societății civile în promovarea și protecția drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de organizație necomercială în domeniul drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați rolul mass-mediei în promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Instituția responsabilă de reprezentarea intereselor generale ale societății și de supravegherea respectării legii este: • Avocatura • Procuratura • Parlamentul • Mass-media • Organizațiile necomerciale	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați rolul Guvernului cu rolul organizațiilor societății civile în domeniul protecției drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea implicării societății civile și a mass-mediei în monitorizarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPETE:

SPETA 1. CONTROLUL PARLAMENTAR ȘI DREPTURILE OMULUI

Mai multe organizații neguvernamentale semnalează existența unor încălcări sistemice ale drepturilor persoanelor aflate în detenție. În urma presiunii publice, o comisie parlamentară inițiază audieri și solicită informații de la autoritățile competente.

Întrebări:

1. Care este rolul Parlamentului în protecția drepturilor omului?
2. Prin ce instrumente poate Parlamentul exercita controlul asupra autorităților publice?
3. Cum contribuie controlul parlamentar la prevenirea încălcărilor drepturilor omului?

SPETA 2. GUVERNUL ȘI IMPLEMENTAREA POLITICILOR ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Guvernul aprobă un program național destinat protecției persoanelor cu dizabilități, însă autoritățile responsabile nu implementează măsurile prevăzute în document.

Întrebări:

1. Care este rolul autorităților executive în protecția drepturilor omului?
2. Ce consecințe poate avea neimplementarea politicilor publice?
3. Ce mecanisme de control pot fi utilizate în această situație?

SPETA 3. PROCURATURA ȘI PROTECȚIA DREPTURILOR PERSOANEI

În timpul unei anchete penale, un cetățean susține că a fost supus unor presiuni psihologice și constrâns să ofere declarații împotriva voinței sale. Acesta depune o plângere la Procuratură.

Întrebări:

1. Care este rolul Procuraturii în protejarea drepturilor și libertăților fundamentale?
2. Ce măsuri trebuie să întreprindă procurorul?
3. Ce principii procesuale sunt relevante în această situație?

SPEȚA 4. ACTIVITATEA POLIȚIEI ȘI RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI

În timpul unei manifestații publice, mai multe persoane sunt reținute de poliție pentru verificări. Unele dintre acestea susțin că au fost private de libertate fără temei legal și fără a fi informate despre motivele reținerii.

Întrebări:

1. Care este rolul poliției în protecția drepturilor omului?
2. Ce drepturi trebuie respectate în cazul reținerii unei persoane?
3. Ce răspundere poate interveni în cazul unor abuzuri?

SPEȚA 5. DREPTUL LA APĂRARE ȘI ROLUL AVOCATULUI

Un cetățean este citat într-o cauză penală complexă și nu dispune de cunoștințe juridice suficiente pentru a-și apăra interesele. Acesta solicită asistență juridică calificată.

Întrebări:

1. Care este rolul instituției avocaturii în protecția drepturilor omului?
2. De ce este importantă asigurarea dreptului la apărare?
3. În ce situații poate fi acordată asistență juridică garantată de stat?

SPEȚA 6. ORGANIZAȚIILE NEGUVERNAMENTALE ȘI APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI

O organizație neguvernamentală documentează cazuri de discriminare și oferă asistență juridică victimelor. În urma activității sale, autoritățile modifică anumite practici administrative discriminatorii.

Întrebări:

1. Care este rolul organizațiilor neguvernamentale în protecția drepturilor omului?
2. Cum contribuie societatea civilă la consolidarea democrației?
3. Ce forme de cooperare pot exista între ONG-uri și autoritățile publice?

SPEȚA 7. MASS-MEDIA ȘI INTERESUL PUBLIC

Un jurnalist publică o investigație privind utilizarea necorespunzătoare a fondurilor publice de către o instituție de stat. În urma publicării, sunt inițiate verificări oficiale.

Întrebări:

1. Care este rolul mass-mediei în protecția drepturilor omului?
2. Cum contribuie presa la asigurarea transparenței autorităților publice?
3. Care sunt limitele exercitării libertății de exprimare de către mass-media?

SPEȚA 8. COOPERAREA DINTRE INSTITUȚIILE PUBLICE ȘI SOCIETATEA CIVILĂ

Mai multe organizații ale societății civile solicită autorităților elaborarea unei strategii privind combaterea discursului de ură. Guvernul organizează consultări publice și implică reprezentanții societății civile în procesul decizional.

Întrebări:

1. De ce este important dialogul dintre autoritățile publice și societatea civilă?
2. Cum contribuie consultările publice la protecția drepturilor omului?
3. Ce principii democratice sunt promovate prin asemenea practici?

SPEȚA 9. PROTECȚIA DREPTURILOR PRIN ACȚIUNEA COMUNĂ A INSTITUȚIILOR

Un caz complex de încălcare a drepturilor unui copil implică intervenția poliției, a procuraturii, a serviciilor sociale și a unei organizații neguvernamentale specializate în protecția copilului.

Întrebări:

1. De ce este necesară cooperarea dintre instituțiile publice și cele civile?
2. Care sunt competențele fiecărei instituții implicate?
3. Cum poate fi asigurată protecția efectivă a copilului?

SPEȚA 10. MECANISME NAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI

Un cetățean consideră că i-au fost încălcate drepturile printr-un act al unei autorități publice. Acesta solicită consultanță juridică pentru identificarea instituțiilor competente care îi pot oferi protecție.

Întrebări:

1. Care sunt principalele instituții publice și civile de protecție a drepturilor omului în Republica Moldova?
2. În ce ordine pot fi utilizate mecanismele naționale de protecție?
3. Cum contribuie aceste instituții la realizarea efectivă a drepturilor și libertăților fundamentale?

SARCINĂ:

Realizați o prezentare privind rolul Parlamentului, Guvernului, Procuraturii, Poliției, Avocaturii și organizațiilor neguvernamentale în promovarea și protecția drepturilor omului în Republica Moldova.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de instituții publice centrale implicate în protecția drepturilor omului.
2. Explicați rolul Parlamentului în promovarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale.
3. Analizați atribuțiile Președintelui Republicii Moldova în domeniul protecției drepturilor omului.
4. Caracterizați rolul Guvernului în realizarea politicilor publice în domeniul drepturilor omului.
5. Identificați competențele autorităților administrației publice centrale în domeniul protecției drepturilor fundamentale.
6. Explicați rolul procuraturii în apărarea drepturilor și libertăților fundamentale.
7. Analizați contribuția poliției la asigurarea respectării drepturilor omului.
8. Caracterizați rolul avocaturii în protecția drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor.
9. Determinați importanța asistenței juridice pentru realizarea efectivă a drepturilor fundamentale.
10. Explicați noțiunea de organizație necomercială și rolul acesteia în domeniul drepturilor omului.
11. Analizați contribuția organizațiilor societății civile la promovarea și monitorizarea respectării drepturilor omului.
12. Identificați principalele domenii de activitate ale organizațiilor neguvernamentale în materia drepturilor omului.
13. Caracterizați formele de colaborare dintre autoritățile publice și organizațiile societății civile.
14. Analizați rolul mass-mediei în promovarea culturii drepturilor omului.
15. Explicați contribuția mass-mediei la informarea publicului privind încălcările drepturilor omului.
16. Determinați riscurile și limitele activității mass-mediei în exercitarea libertății de exprimare.
17. Comparați rolul Parlamentului cu rolul Guvernului în domeniul protecției drepturilor omului.
18. Comparați atribuțiile procuraturii cu atribuțiile avocaturii în protecția drepturilor și libertăților fundamentale.
19. Analizați relația dintre instituțiile publice și organizațiile societății civile în cadrul unui stat democratic.
20. Examinați rolul organizațiilor internaționale și al organizațiilor neguvernamentale în monitorizarea respectării drepturilor omului în Republica Moldova.

21. Analizați activitatea unei organizații neguvernamentale din Republica Moldova care activează în domeniul drepturilor omului.
22. Examinați un caz concret în care mass-media a contribuit la protecția sau promovarea drepturilor omului.
23. Formulați argumente privind necesitatea consolidării cooperării dintre instituțiile publice și societatea civilă.
24. Analizați impactul participării cetățenilor și al societății civile asupra consolidării statului de drept.
25. Elaborați o schemă conceptuală privind instituțiile publice centrale și organizațiile societății civile implicate în sistemul de protecție a drepturilor omului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rom.pdf
3. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_rom
6. Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 126–127. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=153429&lang=ro
7. Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 69–77. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152558&lang=ro
8. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 42–47. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
9. Legea nr. 86 din 11.06.2020 cu privire la organizațiile necomerciale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2020, nr. 153–158. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129338&lang=ro

10. Legea presei nr. 243 din 26.10.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 2.

Literatură de specialitate:

11. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
12. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
13. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
14. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
15. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
16. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
17. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
18. Bîrsan, C. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. București: C.H. Beck, 2010.
19. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
20. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
21. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
22. Nichita Rodica și Cătălina Griza. Ordinea și Securitatea Publică în contextul integrării europene a Republicii Moldova. In: Integrare prin cercetare și inovare: conferință științifică națională cu participare internațională. Științe juridice și economice, Chișinău, 7-8 noiembrie, 2024. Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 169-175. ISBN 978-9975-62-798-6 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/683edb8b-ee9b-4326-a6e9-b80cf4bd55ca>
23. Oleg Pantea. (2022). Principiile siguranței dinamice în locurile de detenție prin prisma respectării drepturilor omului. Studia Universitatis Moldaviae, Științe Sociale, pp. 76–79. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563753>

TEMA 9. ASIGURAREA RESPECTĂRII PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI ÎN ACTIVITATEA AUTORITĂȚILOR PUBLICE

Unități de conținut:

1. Apariția și dezvoltarea istorică a principiului transparenței.
2. Prezentarea teoretică a principiului transparenței.
3. Cadrul normativ național și internațional al principiului transparenței.
4. Principiul transparenței în activitatea autorităților administrației publice centrale și locale.
5. Nivelul de transparență al activității autorităților publice și a accesului la informația de interes public din Republica Moldova.

Abilități:

- Cercetează complexitatea fenomenului transparenței ca un fenomen socio-politic și ca un instrument al democrației și asigurării drepturilor omului;
- Investighează procesul de apariție, dezvoltare și realizare a principiului transparenței;
- cercetează dimensiunea conceptuală a principiului transparenței;
- analizează legislația națională în materia principiului transparenței;
- formulează anumite recomandări pentru îmbunătățirea transparenței puterii publice în Republica Moldova.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate estima la ce domeniu se încadrează problema/situația concretă de drept.
- RÎ 3. Poate corela cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea încadrării juridice a acestora.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebirile dintre actele normative naționale, europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 5. Poate distinge acțiunile specifice de asistență și protecție a victimelor potrivit cadrului legal.
- RÎ 6. Poate evalua riscurile și recunoaște/anticipa consecințele diferitelor soluții.
- RÎ 8. Poate elabora proiecte de decizii/acte juridice/cercetări/rapoarte specifice sarcinilor profesionale în vederea soluționării problemei/situației concrete.
- RÎ 9. Poate colecta informații în vederea realizării activității profesionale, inclusiv prin relaționarea cu terțe persoane și/sau cu părțile interesate.

- RÎ 14. Poate ține discursuri orale cuprinzătoare, convingătoare, precum și realizează activități de interogatoriu.
- RÎ 15. Poate comunica în mod eficient și asertiv, demonstrând abilități bune de persuasiune.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.

TESTE-GRILĂ:

- 1. Principiul transparenței în activitatea autorităților publice presupune:**
 - a) accesul cetățenilor la informațiile de interes public și deschiderea procesului decizional
 - b) limitarea accesului publicului la informații
 - c) desfășurarea activității autorităților exclusiv în regim confidențial
- 2. Dezvoltarea principiului transparenței este strâns legată de:**
 - a) consolidarea statului de drept și a valorilor democratice
 - b) limitarea participării cetățenilor la viața publică
 - c) reducerea responsabilității autorităților publice
- 3. Transparența reprezintă:**
 - a) obligația autorităților publice de a informa societatea despre activitatea și deciziile lor, în condițiile legii
 - b) dreptul autorităților de a restricționa orice informație
 - c) exclusiv o normă morală fără valoare juridică
- 4. Principiul transparenței contribuie la:**
 - a) creșterea încrederii cetățenilor în instituțiile publice
 - b) reducerea controlului public asupra administrației
 - c) limitarea dreptului la informare
- 5. Dreptul de acces la informațiile de interes public reprezintă:**
 - a) o componentă esențială a principiului transparenței
 - b) un privilegiu acordat exclusiv funcționarilor publici
 - c) un drept rezervat organizațiilor internaționale
- 6. Cadrul normativ privind transparența în Republica Moldova include:**
 - a) Constituția Republicii Moldova și legislația privind accesul la informație și transparența decizională
 - b) exclusiv regulamentele interne ale autorităților publice
 - c) numai tratatele comerciale internaționale
- 7. Standardele internaționale în domeniul transparenței urmăresc:**
 - a) garantarea accesului la informație și participarea publicului la procesul decizional

- b) limitarea comunicării dintre autorități și cetățeni
 - c) excluderea controlului public asupra administrației
- 8. *Autoritățile administrației publice centrale sunt obligate:***
- a) să asigure informarea publicului și transparența procesului de elaborare a deciziilor
 - b) să refuze publicarea tuturor informațiilor oficiale
 - c) să desfășoare consultări publice doar în cazuri excepționale
- 9. *Principiul transparenței în administrația publică locală presupune:***
- a) informarea comunității și implicarea cetățenilor în procesul decizional local
 - b) excluderea cetățenilor din procesul de adoptare a deciziilor
 - c) adoptarea tuturor deciziilor în regim secret
- 10. *Consultarea publică a proiectelor de acte normative reprezintă:***
- a) o modalitate de realizare a transparenței decizionale
 - b) o restrângere a dreptului la informare
 - c) o procedură aplicabilă exclusiv Parlamentului
- 11. *Un indicator al nivelului de transparență al unei autorități publice este:***
- a) accesibilitatea informațiilor publicate și comunicarea eficientă cu cetățenii
 - b) numărul informațiilor clasificate
 - c) reducerea participării publicului la procesul decizional
- 12. *Lipsa transparenței poate favoriza:***
- a) apariția corupției și diminuarea încrederii publicului în instituții
 - b) consolidarea controlului civic asupra autorităților
 - c) dezvoltarea participării democratice
- 13. *Accesul la informațiile de interes public poate fi limitat:***
- a) numai în cazurile expres prevăzute de lege și justificate prin protejarea unor interese legitime
 - b) ori de câte ori autoritatea consideră necesar
 - c) în toate cazurile în care informația este solicitată de cetățeni
- 14. *Transparența activității autorităților publice contribuie la:***
- a) respectarea drepturilor omului și consolidarea guvernării democratice
 - b) limitarea libertății de exprimare
 - c) diminuarea controlului societății asupra puterii publice
- 15. *O măsură eficientă pentru îmbunătățirea transparenței în Republica Moldova este:***
- a) dezvoltarea mecanismelor de acces la informație și extinderea consultărilor publice în procesul decizional
 - b) restrângerea publicării informațiilor oficiale
 - c) reducerea utilizării platformelor electronice de informare a cetățenilor

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de transparență în activitatea autorităților publice.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța dreptului de acces la informațiile de interes public pentru exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Dreptul de acces la informație presupune posibilitatea persoanei de a: • participa la adoptarea hotărârilor judecătorești • obține informații de interes public de la autoritățile și instituțiile publice • modifica actele normative adoptate de Parlament • exercita controlul constituționalității legilor • aplica sancțiuni autorităților publice	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați principiul transparenței activității autorităților publice cu principiul transparenței procesului decizional.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați rolul transparenței și al accesului la informație în consolidarea democrației și a statului de drept.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de informație de interes public.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați obligațiile autorităților publice privind asigurarea accesului la informație și transparenței decizionale.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: În cazul refuzului nejustificat de furnizare a informațiilor de interes public, persoana interesată poate: • solicita intervenția unei organizații internaționale fără utilizarea căilor interne de atac • contesta refuzul în condițiile prevăzute de legislație • aplica sancțiuni funcționarului public • suspenda activitatea autorității publice • anula actele administrative ale autorității	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați informațiile de interes public cu informațiile cu accesibilitate limitată.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea respectării echilibrului dintre dreptul de acces la informație și protecția informațiilor cu accesibilitate limitată într-o societate democratică.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPETE:

SPETA 1. REFUZUL ACCESULUI LA INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC

Un jurnalist solicită unei autorități publice informații privind utilizarea fondurilor bugetare pentru un proiect de infrastructură. Autoritatea refuză furnizarea informațiilor fără a invoca un temei legal și fără a motiva refuzul.

Întrebări:

1. Ce principiu fundamental este afectat în această situație?
2. Care sunt obligațiile autorităților publice privind accesul la informație?
3. Ce căi juridice poate utiliza jurnalistul pentru apărarea dreptului său?

SPETA 2. TRANSPARENȚA PROCESULUI DECIZIONAL

Un minister elaborează un proiect de regulament care afectează activitatea mediului de afaceri. Actul este aprobat fără consultarea publicului și fără publicarea proiectului pentru dezbateri.

Întrebări:

1. Ce presupune principiul transparenței decizionale?
2. Care sunt consecințele ignorării procedurilor de consultare publică?
3. Cum poate fi contestată legalitatea unei asemenea decizii?

SPETA 3. ȘEDINȚELE AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE

Consiliul local al unei localități examinează și aprobă bugetul anual în cadrul unei ședințe desfășurate fără anunțarea publicului și fără accesul cetățenilor interesați.

Întrebări:

1. Ce obligații de transparență revin autorităților administrației publice locale?
2. Care este importanța participării cetățenilor la procesul decizional?
3. Ce efecte poate avea lipsa transparenței asupra comunității locale?

SPETA 4. PUBLICAREA INFORMAȚIILOR PE PAGINA WEB OFICIALĂ

O autoritate publică nu publică pe pagina sa oficială hotărârile adoptate, rapoartele de activitate și informațiile privind utilizarea banilor publici, deși aceste informații sunt de interes public.

Întrebări:

1. Care sunt obligațiile autorităților privind informarea publicului?
2. Ce rol are publicarea informațiilor în asigurarea transparenței?
3. Ce măsuri pot solicita cetățenii pentru respectarea acestor obligații?

SPEȚA 5. CLASIFICAREA ABUZIVĂ A INFORMAȚIILOR

O instituție publică declară drept informații confidențiale documente care conțin date privind achizițiile publice și executarea bugetului. Organizațiile societății civile contestă această practică.

Întrebări:

1. În ce condiții poate fi restrâns accesul la informație?
2. Cum poate fi identificat un abuz în clasificarea informațiilor?
3. Ce principii juridice sunt relevante pentru soluționarea speței?

SPEȚA 6. PARTICIPAREA CETĂȚENILOR LA ELABORAREA POLITICILOR PUBLICE

Un grup de cetățeni solicită organizarea consultărilor publice privind construirea unei uzine în apropierea localității lor. Autoritățile adoptă decizia fără a examina observațiile și propunerile formulate.

Întrebări:

1. Care este legătura dintre transparență și participarea publică?
2. Ce obligații au autoritățile în procesul de consultare?
3. Cum poate fi protejat dreptul cetățenilor de a participa la procesul decizional?

SPEȚA 7. MASS-MEDIA ȘI TRANSPARENȚA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

O instituție publică refuză accesul reprezentanților mass-mediei la o conferință privind utilizarea fondurilor publice, invocând motive organizatorice neclare.

Întrebări:

1. Ce rol are mass-media în promovarea transparenței?
2. Poate fi justificată limitarea accesului presei în asemenea condiții?
3. Ce impact are lipsa transparenței asupra încrederii publice?

SPEȚA 8. TRANSPARENȚA ȘI COMBATERICA CORUPȚIEI

O investigație jurnalistică relevă faptul că o autoritate publică nu publică informații privind contractele de achiziții publice și beneficiarii acestora. Ulterior sunt descoperite nereguli financiare.

Întrebări:

1. Care este legătura dintre transparență și prevenirea corupției?

2. Cum contribuie accesul la informație la controlul exercitat de societate?
3. Ce instituții pot interveni pentru verificarea legalității situației?

SPEȚA 9. TRANSPARENȚA ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

În timpul unei situații excepționale, autoritățile adoptă mai multe măsuri restrictive fără a explica public necesitatea și fundamentarea acestora. Cetățenii reclamă lipsa informațiilor oficiale.

Întrebări:

1. Cum trebuie aplicat principiul transparenței în situații de urgență?
2. Care este importanța informării corecte și complete a populației?
3. În ce condiții poate fi limitată publicarea anumitor informații?

SPEȚA 10. EVALUAREA NIVELULUI DE TRANSPARENȚĂ AL UNEI AUTORITĂȚI PUBLICE

O organizație neguvernamentală efectuează un studiu privind transparența mai multor autorități publice din Republica Moldova. Sunt constatate deficiențe privind accesul la informație, publicarea actelor și consultarea cetățenilor.

Întrebări:

1. Care sunt principalii indicatori ai transparenței instituționale?
2. Cum influențează transparența respectarea drepturilor omului?
3. Ce recomandări pot fi formulate pentru îmbunătățirea transparenței autorităților publice?

SARCINĂ:

Analizați pagina oficială a unei autorități publice și evaluați gradul de respectare a principiului transparenței și a dreptului de acces la informațiile de interes public.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de transparență a activității autorităților publice.
2. Explicați importanța transparenței pentru funcționarea unui stat democratic.
3. Caracterizați dreptul de acces la informație ca drept fundamental al omului.
4. Analizați evoluția reglementărilor privind accesul la informație în Republica Moldova.
5. Identificați principiile care stau la baza transparenței procesului decizional.
6. Explicați conținutul dreptului de acces la informațiile de interes public
7. Determinați obligațiile autorităților publice privind furnizarea informațiilor de interes public.

8. Analizați formele de asigurare a transparenței decizionale în activitatea autorităților publice.
9. Caracterizați procedura de solicitare a informațiilor de interes public.
10. Explicați rolul consultărilor publice în procesul decizional.
11. Analizați transparența activității autorităților administrației publice centrale.
12. Analizați transparența activității autorităților administrației publice locale.
13. Identificați categoriile de informații cu accesibilitate limitată prevăzute de legislație.
14. Comparați informațiile de interes public cu informațiile cu accesibilitate limitată.
15. Explicați condițiile în care accesul la anumite informații poate fi restricționat.
16. Analizați mecanismele juridice de contestare a refuzului de furnizare a informațiilor.
17. Caracterizați rolul instanțelor judecătorești în apărarea dreptului de acces la informație.
18. Determinați importanța transparenței pentru prevenirea corupției în sectorul public.
19. Analizați impactul accesului la informație asupra participării cetățenilor la procesul decizional.
20. Comparați transparența administrativă cu transparența decizională.
21. Analizați un caz practic privind refuzul furnizării informațiilor de interes public și identificați căile legale de protecție.
22. Examinați jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la accesul la informație.
23. Formulați argumente privind necesitatea dezvoltării culturii transparenței în administrația publică.
24. Analizați rolul societății civile și al mass-mediei în monitorizarea transparenței activității autorităților publice.
25. Elaborați o schemă conceptuală privind transparența activității autorităților publice, accesul la informație și mecanismele de protecție a acestui drept.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948.
3. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950.

4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
5. Legea nr. 148 din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 238–241.
6. Legea nr. 239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 215–217.
7. Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 309–320.
8. Convenția Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale (Convenția de la Tromsø), adoptată la 18 iunie 2009.

Literatură de specialitate:

9. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
10. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
11. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
12. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
13. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
14. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
15. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.
16. Bîrsan, C. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. București: C.H. Beck, 2010.
17. Iorgovan, A. Tratat de drept administrativ. Vol. I. București: All Beck, 2005.
18. Alexandru, I. Administrația publică. Teorii, realități, perspective. București: Lumina Lex, 2003.
19. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
20. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
21. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
22. Erhan Ianuș. Mecanisme de asigurare ale drepturilor și libertăților omului în procesul contravențional. In: Statul, securitatea și drepturile omului în

- era digitală: materialele conferinței științifico-practice internaționale, 14-15 decembrie 2023. Chișinău: CEP USM, 2024. pp. 102-111. ISBN 978-9975-62-764-1 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/d36b3a40-1d2c-43a8-ba07-a7ca3db8a88f>
23. Zaharia Victor. Abilitarea juridică și asistența juridică garantată de stat ca premise a realizării drepturilor și libertăților fundamentale. Noi tendințe în era digitală. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală = State, security and human rights in digital age: conferință științifico-practică internațională, Chișinău, 12-13 decembrie 2024. Chișinău: Lexon Prim, 2025. pp. 203-211. ISBN 978-9975-3418-7-5. Disponibil: <https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.19>
24. Pantea Oleg și Andrei Gîrleanu. Măsuri de asistență pentru refugiați și răspunderea contravențională: provocări și soluții. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 279-305. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.25>

TEMA 10. PARTICULARITĂȚILE PROTECȚIEI UNOR CATEGORII DE DREPTURI ȘI PERSOANE

Unități de conținut:

1. Protecția drepturilor fundamentale ale femeilor, copiilor, tinerilor și vârstnicilor.
2. Mecanisme de protecție a drepturilor fundamentale ale diferitor categorii de minorități (minorități naționale, etnice, religioase, lingvistice, sexuale etc.).
3. Mecanisme de protecție a drepturilor persoanelor socialmente vulnerabile (persoane fără domiciliu, persoane cu venituri reduse, persoane cu dizabilități, persoane cu dizabilități mintale, persoane infectate cu HIV/SIDA, persoane dependente de droguri sau alcool etc.).
4. Protecția drepturilor omului în cadrul dreptului internațional umanitar.
5. Protecția drepturilor persoanelor din instituțiile de tip închis (izolatoare de urmărire penală și detenție preventivă, instituții penitenciare, spitale, unități militare, case de copii, aziluri pentru persoane vârstnice etc.).

Abilități:

- determină categoriile de persoane vulnerabile, care necesită o protecție deosebită în materia drepturilor omului;
- identifică specificul mecanismelor de protecție a drepturilor diferitor categorii de minorități;
- formulează propuneri pentru soluționarea cazurilor de încălcare a drepturilor omului unor categorii sociale;
- se angajează în diferite acțiuni de apărare și promovare a drepturilor omului prevăzute de legislația națională pentru unele categorii de persoane.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme concrete de drept.
- RÎ 2. Poate articula cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea încadrării juridice ale acestora.
- RÎ 3. Poate determina/selecta și interpreta corect normele juridice posibil a fi aplicate în contextul definit.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebirile dintre actele normative naționale, europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 5. Poate raporta și aplica cadrul normativ relevant întru soluționarea, problemei/cauzei/situației.
- RÎ 8. Poate elabora proiecte de decizii/acte juridice/cercetări/rapoarte specifice sarcinilor profesionale în vederea soluționării problemei/situației concrete.

- RÎ 9. Poate colecta informații în vederea realizării activității profesionale, inclusiv prin relaționarea cu terțe persoane și/sau cu părțile interesate.
- RÎ 10. Poate verifica/corela corespunderea deciziilor/ actelor juridice specifice cu legislația națională și standardele europene/internaționale în vigoare în vederea soluționării problemei/situației concrete de drept.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.
- RÎ 22. Poate formula recomandări la aplicarea/modificarea sancțiunilor.
- RÎ 24. Poate determina acțiunile în vederea aplicării măsurilor de stimulare ori sancționare.
- RÎ 25. Poate distinge procedeele de acordare a suportului persoanelor ce execută sancțiunile, cât și celor eliberate din locurile de detenție.

TESTE-GRILĂ:

1. Persoanele vulnerabile în materia drepturilor omului sunt acele persoane:

- a) care, din cauza situației lor sociale, economice, fizice sau psihice, necesită măsuri suplimentare de protecție
- b) care nu beneficiază de drepturi fundamentale
- c) care au exclusiv obligații față de stat

2. Protecția drepturilor femeilor urmărește:

- a) asigurarea egalității de șanse și eliminarea tuturor formelor de discriminare și violență
- b) limitarea participării femeilor la viața publică
- c) restrângerea accesului femeilor la educație și muncă

3. Principiul fundamental care guvernează protecția drepturilor copilului este:

- a) interesul superior al copilului
- b) autoritatea absolută a părinților
- c) interesul economic al statului

4. Drepturile tinerilor includ:

- a) accesul la educație, dezvoltare personală și participare la viața socială
- b) exclusiv dreptul la muncă
- c) doar drepturi politice

5. Protecția drepturilor persoanelor vârstnice urmărește:

- a) asigurarea unei vieți demne, a protecției sociale și a accesului la servicii adecvate
- b) limitarea participării acestora la viața socială
- c) reducerea accesului la servicii medicale

6. **Minoritățile naționale, etnice, religioase și lingvistice beneficiază de:**
- a) protecția identității, culturii, limbii și tradițiilor proprii
 - b) restrângerea libertății de exprimare culturală
 - c) excluderea din viața publică
7. **Un mecanism de protecție a drepturilor minorităților îl reprezintă:**
- a) interzicerea discriminării și promovarea egalității de tratament
 - b) limitarea accesului la educație
 - c) restrângerea utilizării limbii materne
8. **Persoanele cu dizabilități au dreptul:**
- a) la participare deplină și efectivă în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți membri ai comunității
 - b) la exercitarea limitată a drepturilor fundamentale
 - c) exclusiv la asistență medicală
9. **Persoanele social-vulnerabile includ:**
- a) persoanele fără adăpost, cu venituri reduse, persoanele cu dizabilități și alte categorii aflate în dificultate
 - b) exclusiv funcționarii publici
 - c) numai cetățenii străini
10. **Protecția persoanelor infectate cu HIV/SIDA presupune:**
- a) respectarea drepturilor fundamentale și interzicerea discriminării
 - b) excluderea acestora din sistemul educațional și profesional
 - c) limitarea accesului la servicii medicale
11. **Dreptul internațional umanitar are ca scop principal:**
- a) protecția persoanelor afectate de conflictele armate și limitarea efectelor acestora
 - b) reglementarea exclusivă a relațiilor comerciale internaționale
 - c) organizarea activității administrației publice
12. **În cadrul conflictelor armate, dreptul internațional umanitar protejează:**
- a) populația civilă, răniții, bolnavii și prizonierii de război
 - b) exclusiv combatanții activi
 - c) numai reprezentanții organizațiilor internaționale
13. **Persoanele aflate în instituții de tip închis beneficiază:**
- a) de toate drepturile care nu sunt restrânse în mod legal prin natura măsurii aplicate
 - b) de drepturi limitate exclusiv la hrană și cazare
 - c) de nicio protecție juridică specială
14. **Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor aflate în detenție sau în alte instituții de tip închis urmărește:**
- a) prevenirea torturii, tratamentelor inumane sau degradante și a altor abuzuri
 - b) limitarea accesului la justiție
 - c) excluderea controlului exercitat de instituțiile competente

15. Protecția specială acordată persoanelor vulnerabile are la bază:

- a) necesitatea asigurării egalității reale și a exercitării efective a drepturilor fundamentale pentru toate persoanele
- b) acordarea unor privilegii nejustificate anumitor categorii sociale
- c) limitarea participării acestora la viața publică și socială

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de persoane vulnerabile în materia drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța mecanismelor juridice de protecție a femeilor, copiilor, tinerilor și vârstnicilor.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Convenția ONU care stabilește standardele internaționale privind protecția drepturilor copilului este: • Convenția europeană a drepturilor omului • Convenția privind drepturile copilului • Carta socială europeană • Convenția privind statutul refugiaților • Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați mecanisme de protecție a drepturilor femeilor cu mecanismele de protecție a drepturilor copilului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
5.	Argumentați necesitatea protecției juridice speciale a persoanelor vulnerabile în cadrul sistemului drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de minoritate în contextul protecției drepturilor omului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța mecanismelor de protecție a persoanelor aflate în instituții de tip închis.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
3.	Alegeți varianta corectă: Din categoria persoanelor socialmente vulnerabile fac parte: • doar minorii și vârstnicii • exclusiv persoanele fără domiciliu • persoanele aflate în situații care necesită protecție juridică și socială sporită • numai persoanele cu dizabilități • numai persoanele aflate în detenție	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați mecanismele de protecție a minorităților cu mecanismele de protecție a persoanelor cu dizabilități.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea respectării standardelor dreptului internațional umanitar pentru protecția drepturilor omului în situații de conflict armat și în raport cu persoanele aflate în situații de vulnerabilitate.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPEȚE:

SPEȚA 1. PROTECȚIA DREPTURILOR FEMEILOR

Ana R. este angajată într-o companie privată și constată că primește un salariu mai mic decât colegii săi bărbați care ocupă aceeași funcție și au responsabilități similare. După ce formulează o plângere, conducerea refuză să ofere explicații și o avertizează că ar putea fi concediată.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale ale persoanei pot fi considerate afectate?
2. Ce mecanisme juridice de protecție sunt aplicabile?
3. Ce instituții naționale pot interveni în apărarea drepturilor acesteia?

SPEȚA 2. PROTECȚIA DREPTURILOR COPILULUI

Un copil în vârstă de 12 ani este obligat de părinți să muncească zilnic în detrimentul frecventării școlii. Profesorii observă situația și sesizează autoritățile competente.

Întrebări:

1. Ce drepturi ale copilului sunt încălcate?
2. Care este rolul autorităților publice în asemenea situații?
3. Ce măsuri trebuie adoptate pentru protejarea interesului superior al copilului?

SPEȚA 3. PROTECȚIA DREPTURILOR PERSOANELOR VÂRSTNICE

Un bărbat în vârstă de 78 de ani este internat într-un azil, unde este lipsit de îngrijirea medicală necesară și de contactul cu familia sa. Sesizările adresate administrației instituției rămân fără răspuns.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
2. Ce obligații au instituțiile de îngrijire față de beneficiari?
3. Ce mecanisme juridice de protecție pot fi utilizate?

SPEȚA 4. PROTECȚIA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

Autoritățile locale refuză amplasarea indicatoarelor informative bilingve într-o localitate în care o minoritate națională reprezintă o parte semnificativă a populației.

Întrebări:

1. Ce drepturi ale minorităților pot fi incidente în speță?
2. Ce standarde naționale și internaționale sunt relevante?
3. Cum poate fi soluționat conflictul dintre autoritate și comunitatea minoritară?

SPEȚA 5. PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Un student cu dizabilități locomotorii este admis la universitate, însă clădirile instituției nu sunt adaptate pentru accesul persoanelor cu mobilitate redusă, ceea ce îl împiedică să participe la cursuri în condiții de egalitate.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
2. Ce obligații revin instituției de învățământ?
3. Ce măsuri trebuie adoptate pentru asigurarea incluziunii?

SPEȚA 6. PROTECȚIA PERSOANELOR SOCIAL-VULNERABILE

O persoană fără adăpost solicită acces la servicii sociale și medicale de bază, însă este refuzată pe motiv că nu are domiciliu înregistrat.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale sunt incidente?
2. Este justificată condiționarea accesului la servicii de existența domiciliului?
3. Ce obligații au autoritățile publice față de persoanele social-vulnerabile?

SPEȚA 7. PROTECȚIA PERSOANELOR INFECTATE CU HIV

O persoană infectată cu HIV este concediată după ce angajatorul află despre starea sa de sănătate. Angajatorul justifică măsura prin protecția celorlalți salariați.

Întrebări:

1. Ce drepturi ale persoanei sunt afectate?
2. Poate fi justificată măsura adoptată de angajator?
3. Ce mecanisme juridice de protecție sunt disponibile?

SPEȚA 8. DREPTUL INTERNAȚIONAL UMANITAR ȘI PROTECȚIA CIVILILOR

În contextul unui conflict armat, mai multe familii civile sunt evacuate forțat din zona de reședință fără a li se asigura condiții minime de securitate și asistență umanitară.

Întrebări:

1. Ce norme ale dreptului internațional umanitar sunt aplicabile?
2. Ce categorii de persoane beneficiază de protecție specială în timpul conflictelor armate?
3. Care sunt obligațiile autorităților și ale părților implicate în conflict?

SPEȚA 9. PERSOANE AFLATE ÎN INSTITUȚII DE TIP ÎNCHIS

În timpul unei vizite de monitorizare într-un penitenciar sunt constatate cazuri de tratament degradant, lipsa asistenței medicale și condiții necorespunzătoare de detenție.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
2. Ce instituții naționale și internaționale pot interveni?
3. Ce măsuri trebuie adoptate pentru restabilirea legalității?

SPEȚA 10. PROTECȚIA INTEGRATĂ A PERSOANELOR VULNERABILE

O adolescentă cu dizabilități, provenită dintr-o familie social-vulnerabilă și aparținând unei minorități etnice, întâmpină dificultăți în accesul la educație, servicii medicale și protecție socială. Mai multe instituții publice își declină competența, iar situația rămâne nesoluționată.

Întrebări:

1. Ce categorii de vulnerabilitate se regăsesc în această speță?
2. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
3. Cum trebuie realizată cooperarea dintre instituțiile competente pentru asigurarea unei protecții efective?

SARCINĂ:

Elaborați un studiu de caz privind protecția unei categorii vulnerabile (copii, femei, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice, minorități) și propuneți măsuri juridice de îmbunătățire a protecției acesteia.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de categorie vulnerabilă de persoane în domeniul drepturilor omului.
2. Identificați principalele categorii de persoane care necesită o protecție juridică specială.
3. Analizați mecanismele de protecție a drepturilor femeilor în Republica Moldova.
4. Caracterizați sistemul de protecție a drepturilor copilului la nivel național și internațional.
5. Explicați particularitățile protecției drepturilor tinerilor și rolul statului în promovarea acestora.
6. Analizați mecanismele de protecție a drepturilor persoanelor vârstnice.
7. Determinați specificul protecției drepturilor minorităților naționale și etnice.

8. Caracterizați mecanismele juridice de protecție a minorităților religioase și lingvistice.
9. Analizați standardele internaționale privind protecția drepturilor minorităților.
10. Explicați noțiunea de persoană socialmente vulnerabilă și identificați principalele categorii de persoane aflate în această situație.
11. Analizați mecanismele de protecție a persoanelor cu venituri reduse și a persoanelor fără domiciliu.
12. Caracterizați garanțiile juridice privind protecția persoanelor cu dizabilități fizice.
13. Analizați mecanismele de protecție a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale.
14. Explicați particularitățile protecției persoanelor infectate cu HIV/SIDA.
15. Analizați măsurile juridice și sociale destinate prevenirii marginalizării persoanelor dependente de alcool sau droguri.
16. Caracterizați rolul dreptului internațional umanitar în protecția drepturilor omului.
17. Analizați protecția persoanelor civile în timpul conflictelor armate.
18. Explicați garanțiile juridice aplicabile persoanelor aflate în detenție preventivă.
19. Analizați mecanismele de protecție a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare.
20. Caracterizați protecția drepturilor persoanelor aflate în spitale, instituții rezidențiale și aziluri pentru persoane vârstnice.
21. Comparați mecanismele de protecție a drepturilor copilului cu cele aplicabile persoanelor vârstnice.
22. Comparați protecția juridică a minorităților cu protecția persoanelor cu dizabilități.
23. Analizați o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului privind protecția unei categorii vulnerabile de persoane.
24. Formulați propuneri pentru îmbunătățirea mecanismelor de protecție a drepturilor persoanelor vulnerabile în Republica Moldova.
25. Elaborați o schemă conceptuală privind categoriile de persoane vulnerabile și mecanismele juridice de protecție aplicabile acestora.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro

2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), adoptată la 18 decembrie 1979.
4. Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989.
5. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la 13 decembrie 2006.
6. Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, adoptată la Strasbourg la 1 februarie 1995.
7. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950.
8. Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate.
9. Legea nr. 5 din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 47–50. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144448&lang=ro
10. Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 155–159. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151443&lang=ro
11. Legea nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 103. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144449&lang=ro

Literatură de specialitate:

13. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
14. Creangă, I.; Gurin, C. Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
15. Diaconu, I. Drepturile omului în dreptul internațional contemporan. București: Lumina Lex, 2001.
16. Muraru, I.; Tănăsescu, E.S. Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. București: C.H. Beck, 2016.
17. Popescu, C.-L. Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri. București: All Beck, 2000.
18. Purdă, N. Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale. București: Lumina Lex, 2001.
19. Voicu, M. Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență. București: Lumina Lex, 2001.

20. Bîrsan, C. Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. București: C.H. Beck, 2010.
21. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
22. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
23. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
24. Iovu, A. Protecția drepturilor copilului în Republica Moldova. Chișinău: Bons Offices, 2014.
25. Toma, M. Protecția juridică a persoanelor cu dizabilități. Chișinău: CEP USM, 2018.
26. Oleg Pantea. Principiile siguranței dinamice în locurile de detenție prin prisma respectării drepturilor omului. *Studia Universitatis Moldaviae, Științe Sociale*, pp. 76–79. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563753>
27. Erhan Ianuș. Conceptul statului de drept în Uniunea Europeană. In: Statul de drept și reziliența economică în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană = Rule of Law and Economic Resilience in the Context of Moldova's Accession to the European Union: conferință științifico-practică internațională. Chișinău, 16 mai 2024, Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 41-50. ISBN 978-9975-62-779-5 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/rler2024.03>
28. Erhan Ianuș. Riscuri asupra securității naționale în contextul fluxului migrațional. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.05>
29. Morari Victor. Drepturile omului la frontierele internaționale: explorarea noilor tehnologii, riscurile și oportunitățile acestora. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 216-223. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.19>
30. Mercuș Radu. Drepturile omului și protecția internațională a personelor strămutate. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 239-247. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.21>

TEMA 11. STATUTUL JURIDIC AL PERSOANELOR INTERN STRĂMUTATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Unități de conținut:

1. Trăsăturile definitorii ale persoanei intern strămutate și delimitarea concep-
telor de
2. „Persoană intern strămutată” și „refugiat”.
3. Drepturile și obligațiile specifice persoanelor intern strămutate din Republi-
ca Moldova.
4. Protecția juridică a persoanelor intern strămutate în contextul internațional.
5. Protecția juridică națională a persoanelor intern strămutate.

Abilități:

- elucidează trăsăturile caracteristice noțiunii de „persoane intern strămuta-
te”;
- determină și analizează cauzele strămutării interne;
- identifică și analizează conținutul statutului juridic al persoanelor intern
strămutate în Republica Moldova;
- elucidează protecția juridică internațională a persoanelor intern strămuta-
te și cercetează instrumentele și mecanismele din Republica Moldova de
protecție a persoanelor intern strămutate;
- formulează concluzii și recomandări asupra anumitor aspecte ale acestei
categorii de persoane privind dezvoltarea teoriei și optimizarea cadrului ju-
ridic de protecție a persoanelor intern strămutate.

Rezultate ale învățării:

- RÎ 1. Poate colecta și examina datele și informațiile referitoare la probleme
concrete de drept.
- RÎ 2. Poate articula cu precizie fapte și situații la norme juridice în vederea în-
cadrării juridice ale acestora.
- RÎ 3. Poate determina/selecta și interpreta corect normele juridice posibil a fi
aplicate în contextul definit.
- RÎ 4. Poate stabili asemănările și deosebiriile dintre actele normative naționale,
europene/internaționale aplicabile domeniului de activitate.
- RÎ 5. Poate raporta și aplica cadrul normativ relevant întru soluționarea, proble-
mei/cauzei/situației.
- RÎ 8. Poate elabora proiecte de decizii/acte juridice/cercetări/rapoarte specifice
sarcinilor profesionale în vederea soluționării problemei/situației concrete.
- RÎ 9. Poate colecta informații în vederea realizării activității profesionale, inclu-
siv prin relaționarea cu terțe persoane și/sau cu părțile interesate.

- RÎ 10. Poate verifica/corela corespunderea deciziilor/ actelor juridice specifice cu legislația națională și standardele europene/internaționale în vigoare în vederea soluționării problemei/situației concrete de drept.
- RÎ 18. Poate urmări modificările cadrului legal și adapta acțiunile la noile contexte.
- RÎ 22. Poate formula recomandări la aplicarea/modificarea sancțiunilor.
- RÎ 24. Poate determina acțiunile în vederea aplicării măsurilor de stimulare ori sancționare.
- RÎ 25. Poate distinge procedeele de acordare a suportului persoanelor ce execută sancțiunile, cât și celor eliberate din locurile de detenție.

TESTE-GRILĂ:

1. *Persoana intern strămutată reprezintă:*

- a) persoana care a fost nevoită să își părăsească locuința, fără a traversa frontiera internațională a statului său
- b) orice persoană care călătorește în străinătate în scop turistic
- c) cetățeanul care dobândește cetățenia altui stat

2. *Principala diferență dintre o persoană intern strămutată și un refugiat constă în faptul că:*

- a) persoana intern strămutată rămâne pe teritoriul propriului stat, iar refugiatul traversează o frontieră internațională
- b) refugiatul nu beneficiază de protecție juridică
- c) persoana intern strămutată își pierde cetățenia

3. *Cauzele strămutării interne pot include:*

- a) conflicte armate, violențe, dezastre naturale sau încălcări grave ale drepturilor omului
- b) exclusiv motive turistice
- c) participarea la programe educaționale internaționale

4. *Persoanele intern strămutate beneficiază:*

- a) de protecția statului pe teritoriul căruia se află
- b) exclusiv de protecția organizațiilor internaționale
- c) doar de protecția organizațiilor neguvernamentale

5. *Statutul juridic al persoanelor intern strămutate include:*

- a) drepturi, libertăți și obligații recunoscute de legislația națională și standardele internaționale aplicabile
- b) doar obligații față de autoritățile publice
- c) exclusiv drepturi de natură patrimonială

- 6. Persoanele intern strămutate au dreptul:**
- a) la protecția vieții, securității și demnității umane
 - b) să fie private de acces la servicii publice
 - c) să fie discriminate pe criteriul statutului lor
- 7. Un drept important al persoanelor intern strămutate este:**
- a) accesul la asistență umanitară și servicii sociale de bază
 - b) excluderea de la asistență medicală
 - c) restrângerea accesului la educație
- 8. Persoanele intern strămutate au obligația:**
- a) de a respecta legislația statului și normele de conviețuire socială
 - b) de a renunța la cetățenie
 - c) de a părăsi definitiv teritoriul statului
- 9. Protecția juridică internațională a persoanelor intern strămutate se bazează în principal pe:**
- a) principiile dreptului internațional al drepturilor omului și ale dreptului internațional umanitar
 - b) normele dreptului comercial internațional
 - c) tratatele privind transportul internațional
- 10. Un document de referință în materia protecției persoanelor intern strămutate îl constituie:**
- a) Principiile directoare ale ONU privind strămutarea internă
 - b) Carta ONU privind comerțul internațional
 - c) Convenția de la Chicago privind aviația civilă
- 11. Persoanele intern strămutate își păstrează:**
- a) cetățenia și drepturile fundamentale recunoscute de stat
 - b) doar drepturile patrimoniale
 - c) exclusiv drepturile electorale
- 12. În Republica Moldova, protecția persoanelor intern strămutate este realizată prin:**
- a) mecanisme juridice și instituționale naționale, în conformitate cu standardele internaționale aplicabile
 - b) exclusiv prin intermediul organizațiilor internaționale
 - c) numai prin măsuri de asistență umanitară privată
- 13. Un obiectiv esențial al protecției persoanelor intern strămutate este:**
- a) integrarea socială și asigurarea exercitării efective a drepturilor fundamentale
 - b) limitarea accesului acestora la servicii publice
 - c) excluderea lor din viața comunității
- 14. Refugiatul este persoana care:**
- a) se află în afara statului de origine și solicită protecție internațională din cauza unei temeri bine întemeiate de persecuție

- b) își schimbă domiciliul în interiorul aceluiași stat
- c) se deplasează temporar în interes de serviciu

15. Consolidarea protecției juridice a persoanelor intern strămutate contribuie la:

- a) respectarea drepturilor omului, menținerea coeziunii sociale și realizarea principiului demnității umane
- b) restrângerea accesului la protecție socială
- c) diminuarea garanțiilor juridice acordate persoanelor vulnerabile

TESTUL 1

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de persoană intern strămutată.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați principalele cauze care generează fenomenul strămutării interne a persoanelor.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Persoana intern strămutată este persoana care: • a părăsit statul de origine și a obținut protecție internațională într-un alt stat • a fost nevoită să își părăsească locuința, fără a traversa frontiera internațională a statului • deține cetățenia unui alt stat • solicită azil politic într-un stat străin • beneficiază de imunitate diplomatică	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
4.	Comparați statutul juridic al persoanei intern strămutate cu statutul juridic al refugiatului.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
5.	Argumentați necesitatea instituirii unor mecanisme speciale de protecție pentru persoanele intern strămutate.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

TESTUL 2

Nr.	Itemii	Punctaj
1.	Definiți noțiunea de refugiat.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐
2.	Determinați importanța protecției juridice internaționale și naționale a persoanelor intern strămutate.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
3.	Alegeți varianta corectă: Un drept fundamental al persoanelor intern strămutate este: • dreptul de a dobândi automat cetățenia unui alt stat • dreptul la protecție împotriva discriminării și acces la servicii esențiale • dreptul de a exercita funcții diplomatice • dreptul la imunitate jurisdicțională • dreptul de a modifica legislația statului	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐

Nr.	Itemii	Punctaj
4.	Comparați mecanismele internaționale de protecție a persoanelor intern strămutate cu mecanismele naționale de protecție existente în Republica Moldova.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐
5.	Argumentați necesitatea consolidării cadrului juridic și instituțional de protecție a persoanelor intern strămutate în Republica Moldova.	0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

Total: 18 puncte

Barem de notare:

Puncte	18-17	16-15	14-13	12-11	10-9	8-7	6-5	4-3	2-1	0
Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

SPEȚE:

SPEȚA 1. DELIMITAREA DINTRE PERSOANĂ INTERN STRĂMUTATĂ ȘI REFUGIAT

În urma unui conflict armat izbucnit într-o regiune a statului, familia X își părăsește locuința și se stabilește într-o altă localitate aflată pe teritoriul aceluiași stat. În același timp, familia Y traversează frontiera și solicită protecție într-un alt stat.

Întrebări:

1. Care este diferența juridică dintre persoana intern strămutată și refugiat?
2. Ce criterii trebuie analizate pentru stabilirea statutului fiecărei persoane?
3. Ce forme de protecție juridică sunt aplicabile în fiecare situație?

SPEȚA 2. STRĂMUTAREA CA URMARE A UNUI CONFLICT ARMAT

Mai multe familii sunt nevoite să-și abandoneze locuințele din cauza confrunțărilor armate din regiunea de reședință. Autoritățile locale nu dispun de suficiente spații de cazare și asistență pentru persoanele strămutate.

Întrebări:

1. Ce drepturi fundamentale trebuie garantate persoanelor intern strămutate?
2. Care sunt obligațiile statului față de aceste persoane?
3. Ce instituții naționale și internaționale pot interveni?

SPEȚA 3. ACCESUL LA EDUCAȚIE AL COPIILOR INTERN STRĂMUTAȚI

Copiii unei familii intern strămutate întâmpină dificultăți la înscrierea într-o instituție de învățământ din localitatea unde au fost relocați, deoarece nu dețin toate documentele solicitate.

Întrebări:

1. Ce drepturi ale copilului sunt afectate?
2. Cum trebuie procedat pentru asigurarea continuității procesului educațional?
3. Ce obligații au autoritățile publice și instituțiile de învățământ?

SPEȚA 4. ACCESUL LA SERVICII MEDICALE

O persoană intern strămutată solicită asistență medicală urgentă, însă este refuzată pe motiv că nu are domiciliul înregistrat în localitatea respectivă.

Întrebări:

1. Este compatibil refuzul cu principiile protecției drepturilor omului?
2. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
3. Ce remedii juridice pot fi utilizate?

SPEȚA 5. DREPTUL LA LOCUINȚĂ

O familie intern strămutată este cazată temporar într-un centru de plasament. După câteva luni, administrația centrului solicită evacuarea acesteia fără a-i oferi o alternativă locativă.

Întrebări:

1. Ce drepturi și interese legitime sunt incidente?
2. Ce obligații revin autorităților competente?
3. Cum poate fi asigurată protecția efectivă a familiei?

SPEȚA 6. DREPTUL LA MUNCĂ AL PERSOANELOR INTERN STRĂMUTATE

Un angajator refuză angajarea unei persoane intern strămutate, argumentând că aceasta nu are domiciliu permanent în localitate și că există riscul părăsirii locului de muncă.

Întrebări:

1. Poate fi calificată această situație drept discriminare?
2. Ce drepturi fundamentale sunt afectate?
3. Ce mecanisme juridice poate utiliza persoana vizată?

SPEȚA 7. PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A PERSOANELOR INTERN STRĂMUTATE

O organizație internațională constată că într-o regiune afectată de conflicte persoanele intern strămutate nu beneficiază de condiții minime de trai și nici de protecție adecvată din partea autorităților.

Întrebări:

1. Care sunt principalele instrumente internaționale relevante în materia strămutării interne?
2. Ce rol au organizațiile internaționale în asemenea situații?
3. Ce obligații revin statului conform standardelor internaționale?

SPEȚA 8. PIERDEREA DOCUMENTELOR DE IDENTITATE

În timpul evacuării din zona de conflict, o persoană își pierde actele de identitate și întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor sociale și administrative.

Întrebări:

1. Ce probleme juridice generează lipsa documentelor de identitate?
2. Ce obligații au autoritățile pentru restabilirea documentelor pierdute?
3. Cum poate fi asigurată exercitarea drepturilor persoanei până la eliberarea noilor acte?

SPEȚA 9. PROTECȚIA CATEGORIILOR VULNERABILE DIN RÂNDUL PERSOANELOR INTERN STRĂMUTATE

Într-un centru de plasament locuiesc persoane vârstnice, copii, persoane cu dizabilități și femei însărcinate. Condițiile de trai sunt insuficiente pentru satisfacerea necesităților speciale ale acestor categorii.

Întrebări:

1. Ce măsuri speciale de protecție trebuie aplicate?
2. Care sunt categoriile de persoane care necesită o protecție sporită?
3. Ce instituții sunt responsabile pentru protecția acestora?

SPEȚA 10. REINTEGRAREA PERSOANELOR INTERN STRĂMUTATE

După încetarea situației care a determinat strămutarea, autoritățile inițiază programe de reintegrare și revenire voluntară în localitățile de origine. Unele persoane refuză însă întoarcerea, invocând lipsa condițiilor de securitate și a infrastructurii necesare.

Întrebări:

1. Ce principii trebuie respectate în procesul de reintegrare a persoanelor intern strămutate?
2. Poate fi impusă întoarcerea forțată a acestora?
3. Ce obligații au autoritățile pentru asigurarea unei reintegrări durabile și demne?

SARCINĂ:

Realizați o analiză comparativă între statutul juridic al persoanei intern strămutate și statutul juridic al refugiatului, evidențiind asemănările, deosebirile și mecanismele de protecție aplicabile.

SARCINI DE AUTOEVALUARE

1. Definiți noțiunea de persoană intern strămutată și identificați elementele caracteristice ale acesteia.
2. Explicați diferențele dintre persoana intern strămutată și refugiat.
3. Analizați principalele cauze ale strămutării interne a persoanelor.
4. Caracterizați fenomenul strămutării interne în contextul conflictelor armate și al situațiilor de criză.
5. Identificați normele internaționale aplicabile protecției persoanelor intern strămutate.
6. Explicați rolul Principiilor directoare ale ONU privind strămutarea internă.
7. Analizați statutul juridic al persoanelor intern strămutate în dreptul internațional.

8. Caracterizați drepturile fundamentale ale persoanelor intern strămutate.
9. Determinați obligațiile persoanelor intern strămutate potrivit legislației aplicabile.
10. Analizați mecanismele internaționale de protecție a persoanelor intern strămutate.
11. Explicați rolul Organizației Națiunilor Unite în protecția persoanelor intern strămutate.
12. Caracterizați contribuția Înalțului Comisariat al ONU pentru Refugiați în protecția persoanelor strămutate.
13. Analizați cadrul normativ al Republicii Moldova privind protecția persoanelor intern strămutate.
14. Identificați instituțiile naționale cu atribuții în domeniul protecției persoanelor intern strămutate.
15. Explicați măsurile de asistență și sprijin acordate persoanelor intern strămutate în Republica Moldova.
16. Analizați dreptul persoanelor intern strămutate la locuință, educație și asistență medicală.
17. Caracterizați garanțiile juridice privind nediscriminarea persoanelor intern strămutate.
18. Comparați statutul juridic al persoanelor intern strămutate cu statutul juridic al refugiaților.
19. Analizați problemele practice întâmpinate de persoanele intern strămutate în exercitarea drepturilor lor.
20. Examinați impactul conflictelor armate asupra fenomenului strămutării interne.
21. Analizați experiența Republicii Moldova privind protecția persoanelor strămutate din regiunea transnistreană.
22. Examinați o situație practică privind încălcarea drepturilor unei persoane intern strămutate și identificați mecanismele de protecție aplicabile.
23. Formulați propuneri pentru îmbunătățirea protecției juridice a persoanelor intern strămutate în Republica Moldova.
24. Analizați rolul organizațiilor internaționale și al organizațiilor neguvernamentale în sprijinirea persoanelor intern strămutate.
25. Elaborati o schemă conceptuală privind statutul juridic, drepturile, obligațiile și mecanismele de protecție ale persoanelor intern strămutate.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro

2. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
3. Convenția privind statutul refugiaților, adoptată la Geneva la 28 iulie 1951.
4. Protocolul privind din 31 ianuarie 1967.
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
6. Principiile directoare ale Organizației Națiunilor Unite privind strămutarea internă (Guiding Principles on Internal Displacement), 1998.
7. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966.
8. Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966.
9. Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 53–54. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146838&lang=ro
10. Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179–181. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=154738&lang=ro

Literatură de specialitate:

11. Goodwin-Gill, G.S.; McAdam, J. *The Refugee in International Law*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2007.
12. Hathaway, J.C. *The Rights of Refugees under International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
13. Kălin, W. *Guiding Principles on Internal Displacement: Annotations*. Washington D.C.: American Society of International Law, 2008.
14. Cârnaț, T.; Cârnaț, M. *Protecția juridică a drepturilor omului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
15. Creangă, I.; Gurin, C. *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
16. Diaconu, I. *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*. București: Lumina Lex, 2001.
17. Popescu, C.-L. *Protecția internațională a drepturilor omului: surse, instituții, proceduri*. București: All Beck, 2000.
18. Purdă, N. *Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale*. București: Lumina Lex, 2001.
19. Voicu, M. *Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență*. București: Lumina Lex, 2001.

20. Potîngă, A.; Costachi, Gh. Asigurarea drepturilor omului în lume. Chișinău: Epigraf, 2003.
21. Azarov, A.; Reuther, W.; Hufner, K.; Cârnaț, T.; Moșneaga, V.; Rusnac, Gh.; Saca, V. Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova). Chișinău: Periscop, 2007.
22. Zaharia, V.; Darii, L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. Chișinău: OSCE, 2016.
23. Zimmermann, A.; Dörschner, J.; Machts, F. The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Its 1967 Protocol: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2011.
24. Cohen, R.; Deng, F.M. Masses in Flight: The Global Crisis of Internal Displacement. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 1998.
25. Orchard, P. Protection of Internally Displaced Persons: Soft Law as a Norm-Generating Mechanism. *Review of International Studies*, Vol. 36, No. 2, 2010, pp. 281–303.
26. Oleg Pantea. Principiile siguranței dinamice în locurile de detenție prin prisma respectării drepturilor omului. *Studia Universitatis Moldaviae, Științe Sociale*, pp. 76–79. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563753>
27. Erhan Ianuș. Conceptul statului de drept în Uniunea Europeană. In: Statul de drept și reziliența economică în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană = Rule of Law and Economic Resilience in the Context of Moldova's Accession to the European Union: conferință științifico-practică internațională. Chișinău, 16 mai 2024, Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 41-50. ISBN 978-9975-62-779-5 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/rler2024.03>
28. Erhan Ianuș. Riscuri asupra securității naționale în contextul fluxului migrațional. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.05>
29. Morari Victor. Drepturile omului la frontierele internaționale: explorarea noilor tehnologii, riscurile și oportunitățile acestora. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 216-223. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.19>
30. Mercuș Radu. Drepturile omului și protecția internațională a persoanelor strămutate. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 239-247. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.21>

SARCINĂ INDIVIDUALĂ FINALĂ

Elaborați un eseu științific cu volumul de 5–7 pagini la una dintre următoarele teme:

1. Protecția drepturilor omului în Republica Moldova: realizări și provocări.
2. Rolul Curții Constituționale în garantarea drepturilor fundamentale.
3. Principiul non-discriminării în jurisprudența națională și europeană.
4. Avocatul Poporului și eficiența mecanismelor nejudiciare de protecție a drepturilor omului.
5. Drepturile omului în era digitală.
6. Universalitatea drepturilor omului și provocările multiculturalismului contemporan.
7. Protecția drepturilor copilului în Republica Moldova și standardele internaționale aplicabile.
8. Protecția drepturilor femeilor și combaterea violenței bazate pe gen.
9. Accesul liber la justiție ca garanție fundamentală a protecției drepturilor omului.
10. Rolul Curții Europene a Drepturilor Omului în consolidarea protecției drepturilor fundamentale.
11. Libertatea de exprimare și limitele sale într-o societate democratică.
12. Protecția minorităților naționale și principiul egalității în drepturi.
13. Protecția juridică a persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova.
14. Dreptul la viață privată în contextul dezvoltării tehnologiilor informaționale.
15. Protecția refugiaților și a persoanelor intern strămutate în dreptul internațional și național.
16. Drepturile persoanelor aflate în detenție și standardele europene de protecție.
17. Transparența activității autorităților publice și dreptul de acces la informație.
18. Protecția drepturilor omului în situații excepționale și de criză.
19. Dreptul la educație și rolul său în dezvoltarea societății democratice.
20. Drepturile omului și inteligența artificială: oportunități și riscuri.

Cerințe privind elaborarea eseului:

1. Volumul lucrării: 5–7 pagini.
2. Respectarea rigorilor redactării academice și a normelor limbii române.
3. Structura recomandată:
 - Introducere;
 - Cuprins (2–3 subiecte de analiză);
 - Concluzii;

- Referințe bibliografice.
- 4. Utilizarea unui minimum de 8–10 surse bibliografice relevante.
- 5. Valorificarea legislației Republicii Moldova și a instrumentelor juridice internaționale aplicabile.
- 6. Utilizarea literaturii de specialitate actuale și a surselor științifice credibile.
- 7. Integrarea exemplurilor practice, a jurisprudenței naționale, a jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova și/sau a Curții Europene a Drepturilor Omului, după caz.
- 8. Formularea unei poziții argumentate proprii asupra problematicii analizate.
- 9. Evidențierea aspectelor actuale și a provocărilor existente în domeniul abordat.
- 10. Utilizarea corectă a conceptelor și terminologiei specifice drepturilor omului.
- 11. Respectarea regulilor de citare și referențiere academică.
- 12. Analiza critică a opiniilor doctrinare și a soluțiilor legislative existente.
- 13. Identificarea lacunelor, dificultăților sau contradicțiilor existente în practică și legislație.
- 14. Formularea unor concluzii clare, logice și argumentate.
- 15. Elaborarea unor propuneri și recomandări de perfecționare a cadrului normativ sau a practicii de aplicare a normelor juridice.
- 16. Demonstrarea capacității de analiză, sinteză și argumentare juridică.
- 17. Respectarea principiilor integrității academice și excluderea oricărei forme de plagiat.

Criterii de evaluare:

- relevanța și actualitatea temei abordate;
- corectitudinea utilizării conceptelor juridice;
- capacitatea de analiză și argumentare;
- utilizarea și interpretarea surselor bibliografice;
- valorificarea jurisprudenței și a exemplurilor practice;
- originalitatea concluziilor formulate;
- coerența și logica expunerii;
- respectarea cerințelor de redactare academică.

SUBIECTE PENTRU EXAMEN

1. Concepții și teorii filosofico-juridice privind drepturile omului.
2. Primele acte constituționale privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului.
3. Evoluția drepturilor omului în Republica Moldova.
4. Evoluția praxiologică a conceptului drepturilor omului.
5. Noțiunea de drepturi fundamentale.
6. Valorile fundamentale ale drepturilor omului.
7. Clasificarea drepturilor omului.
8. Îndatoririle fundamentale.
9. Principiile aplicabile drepturilor omului.
10. Principiul egalității și principiul universalității dreptului.
11. Principiul protecției cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și principiul protecției cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova.
12. Principiul accesului liber la justiție.
13. Principiul neretroactivității legilor.
14. Principiul priorității reglementărilor internaționale în materia drepturilor omului.
15. Principiul caracterului de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți.
16. Dreptul la viață.
17. Dreptul la integritate fizică și psihică.
18. Libertatea individuală și siguranța persoanei.
19. Dreptul la apărare.
20. Viața intimă, familială și privată.
21. Inviolabilitatea domiciliului.
22. Libertatea conștiinței.
23. Libertatea de exprimare.
24. Dreptul la informație.
25. Dreptul la libera circulație.
26. Dreptul de asociere.
27. Dreptul la educație.
28. Dreptul la ocrotirea sănătății.
29. Dreptul la muncă.
30. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos.
31. Drepturile-garanții.
32. Principiul non-discriminării ca principiu fundamental.
33. Rolul justiției de drept comun în protecția drepturilor omului.
34. Rolul organului de jurisdicție constituțională în domeniul protecției drepturilor omului.

35. Rolul Avocatului Poporului în promovarea și protecția drepturilor omului.
36. Contribuția organelor puterii legislative și executive la protecția drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova.
37. Contribuția Procuraturii la protecția drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova.
38. Contribuția Poliției la protecția drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova.
39. Contribuția Avocaturii la protecția drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova.
40. Contribuția societății civile și mass-mediei la protecția drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova.
41. Declarația Universală a Drepturilor Omului.
42. Pactul internațional privind drepturile civile și politice și protocoalele sale facultative.
43. Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale.
44. Particularitățile protecției unor categorii de drepturi și persoane.

MODEL DE TEST:

TEST Nr. 1

Pentru examen la disciplina „Protecția juridică a Drepturilor Omului”,
Ciclul I, Licență

1. Concepții și teorii filosofico-juridice privind drepturile omului.

- 1.1. Explicați rezumativ apariția și esența statului și dreptului conform școlii dreptului natural, pozitivismului juridic, teoriei contractului social, școlii istorice a dreptului, teoriei marxiste și doctrinei teologice (3p.).
- 1.2. Expuneți temeiul și originea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului conform școlii dreptului natural, pozitivismului juridic, teoriei contractului social, școlii istorice a dreptului, teoriei marxiste și doctrinei teologice (5p.).
- 1.3. Apreciați contribuția școlii dreptului natural, pozitivismului juridic, teoriei contractului social, școlii istorice a dreptului, teoriei marxiste și doctrinei teologice în dezvoltarea conceptului drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (7p.).

2. Dreptul la viață.

- 2.1. Identificați cadrul normativ-juridic național și internațional al Dreptului la viață (3p.).
- 2.2. Exemplificați conținutul dreptului la viață (5p.).
- 2.3. Modelați măsuri (legislative, administrative, judiciare sau de altă natură) de consolidare a protecției dreptului la viață (7).

Barem de notare

Nota	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punctaj	0	1	2	3-5	6-8	9-11	12-18	19-25	26-28	29-30

„_____” _____ 2026

Examinator: R. Nichita _____

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ

• Acte normativ-juridice naționale:

1. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare de la 27 august 1994. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
2. Legea nr. 320 din 27.12.2012 *cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului*; Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 01.03.2013, nr. 42-47, art. 145). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145723&lang=ro
3. Legea nr. 294 din 21.12.2007 *privind partidele politice*; (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 29.02.2008, nr. 42-44, art. 119). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148968&lang=ro
4. Legea nr. 125 din 11.05.2007 *privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 17.08.2007, nr. 127-130, art. 546). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136326&lang=ro
5. Legea nr. 26 din 22.08.2008 *privind întrunirile* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 22.04.2008, nr. 80, art. 261). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148994&lang=ro
6. Legea nr. 52 din 03.04.2014 *cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 09.05.2014, nr. 110-114, art. 278). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147958&lang=ro
7. *Codul Electoral* adoptat prin Legea nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 29.12.2017, nr. 451-463, art. 768). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136279&lang=ro
8. Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 *privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 4 iunie 1998, nr. 50-51). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108548&lang=ro
9. Codul Administrativ al Republicii Moldova, nr. 116 din 19.07.2018 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 17.08.2018, nr. 309-320, art. 466). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150447&lang=ro
10. Legea *sindicatelor* nr. 1129-XIV din 7 iulie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 19 octombrie 2000, nr. 130-132, art. 919). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=151190&lang=ro
11. Legea nr. 382-XV din 19 iulie 2001 *cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 4 septembrie 2001, nr. 107). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149501&lang=ro
12. Legea nr. 3 din 25.02.2016 *cu privire la Procuratură* (Monitorul Oficial al Re-

publicii Moldova din 25.03.2016, nr. 69-77, art. 113). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=152558&lang=ro

13. Legea nr. 151 din 30.07.2015 *cu privire la Agentul Guvernamental* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 21.08.2015, nr. 224-233). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136750&lang=ro
14. Legea nr. 198 din 26.07.2007 *cu privire la asistența juridică garantată de stat* (Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 05.10.2007, nr. 157-160). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149213&lang=ro

- **Documente internaționale:**

15. Carta Organizației Națiunilor Unite din 26.06.1945. Tratatate internaționale, 2001, volumul 26, pag. 5 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 02.03.1992*). Disponibil: http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_UNU_.pdf
16. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10.12.1948. Tratatate internaționale, 1998, volumul, pag.11 (*Aderat la Declarație prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.1990*). Disponibil: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf
17. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16.12.1966 și protocoalele sale facultative. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag 30. (*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.04.1993*).
18. Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16.12.1966. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 18 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.04.1993*).
19. Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04.11.1950. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 34 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997*). Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
20. Convenția Internațională pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 09.12.1948. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 100 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.04.1993*). Disponibil: https://irido.ro/irido/pdf/089_ro.pdf
21. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 21.12.1965. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 77 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993*). Disponibil: <https://www.hotararicedo.ro/files/files/CONVENTIA%20INTERNATIONALA%20PRIVIND%20ELIMINAREA%20TUTUROR%20FORMELOR%20DE%20DISCRIMINARE%20RASIALA.pdf>
22. Convenția Internațională asupra drepturilor politice ale femeii din 20.12.1952. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 73 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 26.04.1993*). Disponibil: <https://www.hotararicedo.ro/files/>

files/CONVENTIA%20ASUPRA%20DREPTURILOR%20POLITICE%20ALE%20FEMEII.pdf

23. Convenția internațională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei din 18.12.1979. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 114 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 31.07.1994*).
24. Convenția asupra cetățeniei femeii căsătorite din 29.01.1957.
25. Convenția privind statutul persoanelor apatride din 28.09.1954.
26. Convenția privind reducerea apatridiei din 30.08.1961.
27. Convenția privind statutul refugiaților din 28.07.1951. (*Aderat prin Legea nr.677-XIV din 23.11.2001*)
28. Convenția Internațională împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante din 10.12.1984. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 129 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 28.12.1995*).
29. Convenția Internațională cu privire la drepturile copilului din 20.11.1989. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 51 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993*). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro
30. Declarația privind drepturile invalizilor din 09.12.1975.
31. Convenția Internațională privind apărarea drepturilor tuturor muncitorilor-migranți și a membrilor familiilor acestora din 18.12.1990.
32. Convenția Internațională privind abolirea muncii forțate din 25.06.1957. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 91 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 10.03.1991*).
33. Actul Final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa din 01.08.1975. Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/he2dqns/actul-final-al-conferintei-pentru-securitate-si-cooperare-in-europa-elaborat-la-helsinki-la-1-august-1975>
34. Cartade la Paris pentru o Nouă Europă din 21.11.1990. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 304.
35. Statutul Consiliului Europei din 05.05.1949. Tratatate internaționale, 1999, volumul 9, pag. 190 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 13.07.1995*). Disponibil: <https://lege5.ro/Gratuit/g42dkojz/statutul-consiliului-europei-din-05051949?d=2025-12-05>
36. Convenția europeană cu privire la extrădare din 13.12.1957. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 318 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 31.12.1997*).
37. Carta Socială Europeană din 18.10.1961. (*Ratificata prin Legea nr.484-XV din 28.09.2001*)
38. Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelelor inumane sau degradante din 26.11.1987. Tratatate internaționale, 1998, volumul 1, pag. 331 (*În vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.1998*).

39. Convenția-cadru privind apărarea minorităților naționale din 18.04.1995. *Tratate internaționale*, 2001, volumul 26, pag.93 (În vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.1995).
40. Convenția europeană cu privire la cetățenie din 06.11.1997. *Tratate internaționale*, 2001, volumul 26, pag.190 (În vigoare pentru Republica Moldova din 01.03.1990).
41. Convenția Americană privind drepturile omului din 22.11.1969.
42. Carta Africană a drepturilor omului și popoarelor din 26.06.1981.

• **Surse doctrinare:**

43. Cloșcă I., Suceava I., *Tratat de drepturile omului*, Editura Europa Nova, București, 1995.
44. Cobăneanu S., Cârnaț T., *Instituția avocatului parlamentar din Republica Moldova*, Editura USM, Chișinău, 2002.
45. Creangă I., Gurin C. *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Sistemul de garanții*. SEP Tipografia Centrală, 2005.
46. Deleanu I., *Dreptul Constituțional și instituții politice*, Vol. II., București, 1998.
47. Diaconu I., *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
48. Dogaru I., Dănișor D-C. *Drepturile și libertățile publice.*, Chișinău, Ed. Zamolxe, 1998.
49. Dolea I., Zaharia V. Hanganu S., *Justiția penală și drepturile omului: Cercetare sociologică*, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2004.
50. Drăganu T., *Drept constituțional și instituții politice*, Vol. I., București, Ed. Lumina Lex, 1998.
51. *Drepturile omului. Documente adoptate de Organizații Internaționale*, Chișinău, 1995.
52. Duculescu V., *Protecția juridică a drepturilor omului: mijloacele interne și internaționale*, Editura Lumina Lex, București, 1998.
53. Duculescu V., Duculescu G., *Justiția Europeană: mecanisme, deziderate și perspective*, București, Ed. Lumina Lex, 2002.
54. Jofa C., *Protecția drepturilor omului*, Editura Chemarea, Iași, 2000.
55. Marcu V., *Mecanismele internaționale de garantare a drepturilor omului*, Editura Sigma Plus, Deva, 1998.
56. Mazilu D., *Drepturile omului - concept, exigențe și realități contemporane*, Editura Lumina Lex, București, 2000.
57. Mihai Gh., Popescu G, *Introducere în teoria drepturilor personalității*, București, Editura Academiei Române, 1992.
58. Moroianu Zlătescu, I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, ediție revizuită și adăugită, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1996.
59. Muraru I., *Drept constituțional și instituții politice*, București, 1998.

60. Năstase A., *Drepturile omului - religie a sfârșitului de secol*, București, Institutul Român pentru drepturile omului, 1992.
61. Năstase A., *Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale*, București, Asociația Română pentru Educație Democratică, 1998.
62. Newman F., Weissbort D., *International Human Rights: Law, Policy, and Process*, Cincinnati, 1990.
63. Popa V., Popeți C., Adamescu I., *Drepturile omului (concept, legislație, practica statelor)*, Timișoara, Ed. Presa Universitară Română, 1994.
64. Popescu, C-L, *Protecția internațională a drepturilor omului - surse, instituții, proceduri* - Note de curs, Editura All Beck, București, 2000.
65. Potîngă A., Costachi Gh., *Asigurarea drepturilor omului în lume*, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, Ed. Epigraf, 2003.
66. Purdă N., *Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
67. Vida I., *Drepturile omului în reglementări internaționale*, Editura Lumina Lex, București, 1999.
68. Voicu M., *Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
69. Zaharia V., Darii L. Îndrumar de referire a cetățenilor către instituțiile competente în soluționarea problemelor cu caracter juridic. *OSCE, 2016*
70. Карташкин В., *Права человека в международном и внутригосударственном праве*, Москва, 1995.
71. Ливицкая М., *Права человека в правовом государстве*, Chișinău, 2001.
72. Лукашова К., *Права человека*, Москва, 1999.
73. Мюллерсон Р., *Права человека: идеи, нормы, реальность*, Москва, 1991.
74. Nichita Rodica. *Interesul superior al copilului: abordare socio-culturală, normativă și jurisprudențială*, conferință științifică internațională, pp. 205 - 211 , Chișinău, Republica Moldova, 30 septembrie - 01 octombrie 2022, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept. Disponibil: <https://zenodo.org/records/7655760>
75. Nichita Rodica și Cătălina Griza. *Ordinea și Securitatea Publică în contextul integrării europene a Republicii Noldova*. In: Integrare prin cercetare și inovare: conferință științifică națională cu participare internațională. Științe juridice și economice, Chișinău, 7-8 noiembrie, 2024. Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 169-175. ISBN 978-9975-62-798-6 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/683edb8b-ee9b-4326-a6e9-b80cf4bd55ca>
76. Mercuș Radu. *Drepturile omului și protecția internațională a personelor strămutate*. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chșinău: CEP USM, 2026. pp. 239-247. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.21>

77. Morari Victor. *Drepturile omului la frontierele internaționale: explorarea noilor tehnologii, riscurile și oportunitățile acestora*. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 216-223. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.19>
78. Creangă, L. (2025). *Implementarea rezoluției 1325 privind femeile, pacea și securitatea – interdependență, egalitate și nediscriminare, responsabilizare, participare și abilitare*. Legea și viața=law and life=закон и жизнь, nr. 2, 2025(382), 128–147. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17627747>
79. Marin Marilena. *Protecția Juridică a Drepturilor Omului între Cutumă, Lege și Jurisprudență*. Management Intercultural 30 (2014): 122-126. Disponibil: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=58373>
80. Spătaru-Negură, Laura-Cristiana. *Protecția internațională a drepturilor omului*. Note de curs, Hamangiu (2019).
81. Catan Victor. *Protecția juridică a drepturilor omului: Note de curs*. (2018). Disponibil: <https://repository.utm.md/handle/5014/15310>
82. Erhan Ianuș. *Riscuri asupra securității naționale în contextul fluxului migrațional*. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.05>
83. Erhan Ianuș. *Mecanisme de asigurare ale drepturilor și libertăților omului în procesul contravențional*. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală: materialele conferinței științifico-practice internaționale, 14-15 decembrie 2023. Chișinău: CEP USM, 2024. pp. 102-111. ISBN 978-9975-62-764-1 (PDF). Disponibil: <https://msuir.usm.md/items/d36b3a40-1d2c-43a8-ba07-a7ca3db8a88f>
84. Erhan Ianuș. *Conceptul statului de drept în Uniunea Europeană*. In: Statul de drept și reziliența economică în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană = Rule of Law and Economic Resilience in the Context of Moldova's Accession to the European Union: conferință științifico-practică internațională. Chișinău, 16 mai 2024, Chișinău: CEP USM, 2024, pp. 41-50. ISBN 978-9975-62-779-5 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/rler2024.03>
85. Erhan Ianuș. (2023, September 19). ASIGURAREA DREPTULUI LA UN MEDIU SĂNĂTOS PRIN PRISMA COMPETENȚELOR POLIȚIENEȘTI. *Asigurarea dreptului la un mediu sănătos și provocările tranziției spre UE*, conferință științifică națională, pp. 99 - 112, Chișinău, Republica Moldova. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8358078>
86. Zaharia Victor. *Abilitarea juridică și asistența juridică garantată de stat ca premise a realizării drepturilor și libertăților fundamentale. Noi tendințe în era digitală*. In: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală = State, securi-

- ty and human rights in digital age: conferință științifico-practică internațională, Chișinău, 12-13 decembrie 2024. Chișinău: Lexon Prim, 2025. pp. 203-211. ISBN 978-9975-3418-7-5. Disponibil: <https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.19>
87. Pantea Oleg și Andrei Gîrleanu. Măsurile de asistență pentru refugiați și răspunderea contravențională: provocări și soluții. In: Provocări actuale în securitatea frontierei și protecția internațională: conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 2-a, 10 aprilie 2025. Chișinău: CEP USM, 2026. pp. 279-305. ISBN 978-9975-62-916-4 (PDF). Disponibil: <https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.25>
 88. Oleg Pantea. (2022). *Principiile siguranței dinamice în locurile de detenție prin prisma respectării drepturilor omului*. Studia Universitatis Moldaviae, Științe Sociale, pp. 76–79. Disponibil: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6563753>
 89. *Guide on human rights education curriculum development*, 2021 The Danish Institute for Human Rights, https://www.humanrights.dk/sites/humanrights.dk/files/media/document/HRE%20Guidance%20Note%20on%20HRE%20Curriculum%20Development_accessible.pdf
 90. Azarov A., Reuther W., Hufner K., Cârnaț T., Moșneaga V., Rusnac Gh., Saca V. *Drepturile omului: mecanisme de protecție (internaționale și din Republica Moldova)*. – Chișinău : Periscop, 2007, 448 p.
 91. Buergenthal T., Weber R., *Dreptul internațional al drepturilor omului*, București, 1996.
 92. Cârnaț T., Cârnaț M., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Chișinău, 2006.
 93. Cârnaț T., Chiveri G., *Principiul transparenței în activitatea autorităților publice*. Chișinău: Print-Caro, 2014, 268 p.
 94. Cârnaț Teodor, Cârnaț Marina. *Statutul juridic al persoanelor intern strămutate*, Chișinău, 2015, Editura Print-Caro, 316 p.
 95. Cârnaț T. *Non-discriminarea în condițiile constituționalismului contemporan din Republica Moldova*. Monografie. - Chișinău: Tipografia Reclama, 2008, 388 p.

• **Pagini web utile:**

96. Organizația Națiunilor Unite: www.un.org
97. Înalțul Comisar ONU pentru drepturile omului: <http://www.ohchr.org>
98. Înalțul Comisar ONU pentru refugiați: www.unhcr.org
99. Consiliul Europei: www.coe.int
100. Curtea Europeană a Drepturilor Omului: <http://www.echr.coe.int>
101. Uniunea Europeană: www.europa.eu
102. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa: www.osce.org
103. Drepturile omului: <http://www.droitshumains.org>
104. Amnesty International: www.amnesty.org
105. Human Rights Watch: www.hrw.org
106. Institutul de Reforme Penale: www.irp.md/publications

CUPRINS

PRELIMINARII	3
TEMA 1. EVOLUȚIA CONCEPTELOR POLITICO-JURIDICE PRIVIND DREPTURILE OMULUI	5
TEMA 2. ASPECTELE TEORETICE ALE INSTITUȚIEI DREPTURILOR OMULUI.....	16
TEMA 3. PRINCIPIILE APLICABILE DREPTURILOR OMULUI	27
TEMA 4. CATEGORIILE DE DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI CONSACRATE DE CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA.....	39
TEMA 5. PRINCIPIUL NON-DISCRIMINARII CA PRINCIPIU FUNDAMENTAL.....	50
TEMA 6. MECANISMELE JURISDICȚIONALE NAȚIONALE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR OMULUI.....	61
TEMA 7. INSTITUȚIA AVOCATULUI POPORULUI (OMBUDSMANULUI) ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	72
TEMA 8. INSTITUTIILE PUBLICE CENTRALE SI INSTITUTIILE CIVILE DE PROTECTIE A DREPTURILOR OMULUI.....	83
TEMA 9. ASIGURAREA RESPECTĂRII PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI ÎN ACTIVITATEA AUTORITĂȚILOR PUBLICE	94
TEMA 10. PARTICULARITĂȚILE PROTECȚIEI UNOR CATEGORII DE DREPTURI ȘI PERSOANE.....	105
TEMA 11. STATUTUL JURIDIC AL PERSOANELOR INTERN STRĂMUTATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	117
SARCINĂ INDIVIDUALĂ FINALĂ.....	129
SUBIECTE PENTRU EXAMEN	131
MODEL DE TEST:.....	133
BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ.....	134

Rodica Nichita

PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI

Caiet pentru seminare

Asistență computerizată: *Maria Bondari*

Bun de tipar 2026. Formatul 70x100 $\frac{1}{12}$.
Coli de tipar 34,5. Coli editoriale 6,0.
Comanda. Tiraj 20 ex.

Editura USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009
e-mail: *editurausm@gmail.com*